

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Účetnictví a finanční řízení podniku

Katedra účetnictví a financí

ÚČETNÍ ETIKA V PODMÍNKÁCH ČESKÉ ÚČETNÍ LEGISLATIVY

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zita Drábková, Ph.D.

Vypracovala: Lucie Houšková

2012

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie HOUŠKOVÁ**
Osobní číslo: **E09028**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Účetní etika v podmínkách české účetní legislativy**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je posouzení principů a významu účetní etiky v účetní a auditorské profesi ve vazbě na legislativní úpravu v podmínkách ČR. Současně bude provedena analýza aktivit, které jsou v rozporu s účetní etikou.

Osnova:

1. Úvod.
2. Literární rešerše.
3. Metodika.
4. Legislativní úprava účetní etiky.
5. Účetní etika v účetní a auditorské profesi.
6. Praktická část:
 - Analýza aktivit, které jsou v rozporu s účetní etikou.
 - Vyhodnocení a doporučení.
7. Závěr.
8. Summary.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. Kovanicová, D. Abeceda účetních znalostí pro každého, XIX. aktualizované vydání. Praha: Polygon 2009, ISBN 978-80-7273-156-5.
2. Petrlíková, B. Zákon o účetnictví a předpisy související, I. vydání. Praha 3: ASPI Publishing, s. r. o. 2002, ISBN 80-86-395-39-1.
3. Kovanicová, D. a kol., Finanční účetnictví v kontextu současného vývoje, I. vydání. Praha: Polygon 1997, ISBN 80-85-967-51-0
4. Ryneš, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka, X. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG 2010, ISBN 978-80-7263-580-1
5. Fišerová, Chalupa, Kadlec, Pilátová, Procházková, Sedlák, Skálová, Tkáč, Vlach, Abeceda účetnictví pro podnikatele, VIII. vydání. Jihlava: ANAG, s. r. o., ISBN 978-80-7263-598-6

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zita DRÁBKOVÁ
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 1. března 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2012

Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentův náměstí 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jilek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2011

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma „Účetní etika v podmínkách české účetní legislativy“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce fakultou, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2012

Lucie Houšková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce, Ing. Zitě Drábkové, Ph.D., za odborné vedení a cenné připomínky.

OBSAH

1. Úvod	3
1.1. Cíl a postup práce.....	4
2. Literární rešerše.....	5
3. Metodika	8
4. Legislativní úprava účetní etiky.....	9
4.1. Etika	9
4.2. Profesní etika.....	9
4.3. Legislativní úprava.....	10
4.3.1. Zákon 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů	10
4.3.2. Zákon 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech)	11
4.3.3. Etický kodex - obecně.....	11
5. Účetní etika v účetní a auditorské profesi.....	12
5.1. Etika v účetní profesi	12
5.1.1. Cíle a základní principy	12
5.1.2. Bezúhonnost a objektivita	14
5.1.3. Řešení etických konfliktů.....	14
5.1.4. Odborná způsobilost.....	15
5.1.5. Důvěrný charakter informací	15
5.1.6. Daňová praxe	15
5.1.7. Přeshraniční činnost	16
5.1.8. Propagace	17
5.1.9. Požadavky pro výkon činnosti účetních poradců, vedení účetnictví a daňové evidence	17
5.1.10. Certifikace účetních	17
5.1.11. Etický kodex profesních účetních	19
5.2. Etika v auditorské profesi.....	19
5.2.1. Základní principy	19
5.2.2. Hrozby a zabezpečovací prvky	20

5.2.3. Získávání zakázek	20
5.2.4. Konflikty zájmů	21
5.2.5. Alternativní stanoviska.....	21
5.2.6. Honoráře a ostatní způsoby odměňování	21
5.2.7. Propagace odborných služeb.....	21
5.2.8. Dary a pohostinnost.....	22
5.2.9. Správa klientských aktiv	22
5.2.10. Objektivita při poskytování všech služeb.....	22
5.2.11. Požadavky pro výkon auditorské profese.....	23
5.2.12. Etický kodex auditorů KA ČR	23
5.3. Etika v profesi daňových poradců.....	24
5.3.1. Etické požadavky	24
5.3.2. Požadavky pro výkon daňového poradenství.....	25
6. Praktická část:.....	26
6.1. Analýza aktivit, které jsou v rozporu s účetní etikou	26
6.1.1. Etické či neetické?.....	26
6.1.2. Na počátku byl Enron.....	28
6.1.3. Činnosti, které jsou v rozporu s účetní etikou	28
6.1.3.1. Falšování výkazů.....	29
6.1.3.2. Zpronevěra	31
6.1.3.3. Korupce	33
6.1.3.4. Střet zájmů	34
6.1.3.5. Úvěrové podvody	38
6.1.3.6. Pojistné podvody	39
6.1.3.7. Padělání šeků.....	40
6.1.4. Stav hospodářské kriminality podle <i>PricewaterhouseCoopers</i>	41
6.2. Vyhodnocení a doporučení	43
6.2.1. Význam účetní etiky	43
6.2.2. Doporučení.....	44
7. Závěr	46
8. Summary.....	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
SEZNAM OBRÁZKŮ	

1. Úvod

Etika je nejen vědní disciplína, ale je i součástí běžného života každého z nás, ať už se jedná o život profesní nebo soukromý. Hraje svou roli v každé profesi, ale v odlišných profesích má také různou váhu. Nelze porovnávat význam etického jednání uklízečky nebo dělníka na stavbě s etickým chováním lékařů, vrcholových manažerů nebo právě účetních. Právě osoby na těchto pozicích mají přístup k citlivým informacím a mohli by je snadno zneužít ve vlastní prospěch nebo prospěch neoprávněných osob.

Účetní, auditor i daňový poradce pracují s choulostivými údaji svých klientů a v některých případech mají i přístup ke správě jejich financí. V těchto profesích je etické jednání nepostradatelné, protože pokušení je veliké. Aby nedocházelo ke zneužívání profesního postavení, jsou vydávány (a průběžně aktualizovány) etické kodexy. Na jejich vydávání se podílejí komory jednotlivých profesí (KA ČR, KCÚ ČR a KDP ČR) společně s IFAC (Mezinárodní federací účetních).

Tématem této práce je účetní etika vztažená k české legislativě. Účetní etiku v České republice upravuje celá řada zákonů, předpisů a norem, řada z nich je však upravena na mezinárodní úrovni nebo na mezinárodní úpravu navazují. Hlavním důvodem návaznosti je probíhající integrace evropských států, jejíž cílem je politické, zákonodárné a ekonomické sblížení jednotlivých států. Příkladem sblížujících se států je i Evropská unie, do které Česká republika vstoupila 1. května 2004. Aby mohlo docházet k postupnému sblížení často naprosto rozdílných států, musí být legislativa upravována na mezinárodní úrovni. To je právě případ účetní profese, jejíž kodexy vycházejí z kodexu IFAC. Sama KCÚ ČR uvádí, že *„dlouhodobým cílem Komory je naplňování úlohy správce nezávislé účetní profese v České republice, garantujícího vysokou etickou a odbornou úroveň profesních účetních a plnění závazky vůči relevantním mezinárodním organizacím“* [7].

Neetickým chováním se pravidelně zabývá společnost PwC, poskytovatel auditorských, daňových a poradenských služeb. Na základě průzkumu, který provedla, Česká republika nijak nevybočuje z evropského průměru. Pohybujeme se mírně pod evropským „standardem“, avšak odborníci odhadují, že tyto údaje jsou poněkud

zkreslené. Podle nich je Česká republika naopak nad obvyklou hranicí v Evropě. Jiří Mooser z PwC konstatuje, že oproti minulým obdobím dochází obecně ke zlepšení etického chování a do budoucna předpovídá optimistický vývoj.

1.1. Cíl a postup práce

Cílem práce je posouzení základních principů a významu účetní etiky v účetní profesi. Celá práce je vztahena k legislativní úpravě v podmínkách České republiky, která navazuje na mezinárodní úpravu.

V první části teorie nejprve vymezím etiku obecně a následně ji vztáhnou k účetní profesi. Účetní etiku upravuje značné množství zákonů, norem a nařízení, proto jsou v práci nastíněny jen normy nejzávažnější. Druhá část teorie se již podrobněji věnuje etice v jednotlivých profesích. Je rozdělena do tří podkapitol, ve kterých jsou nastíněny základní požadavky a cíle dle příslušných etických kodexů, nejprve pro účetní, pak auditory a nakonec daňové poradce. V závěru každé podkapitoly stručně popisují, jaké jsou požadavky pro výkon profese. Jedná se o obecné a vzdělanostní předpoklady a zápis do příslušné evidence.

Praktická část se zaměřuje na aktivity, které jsou v rozporu s účetní etikou. V úvodu se věnuji tomu, co vede k etickému nebo naopak neetickému jednání v podnikání, protože s ním účetní etika do značné míry souvisí. Etické chování není vždy samozřejmostí a v minulosti mu nebyla přikládána velká váha, proto se snažím naznačit vývoj pohledu na účetní etiku a „bod zlomu“, který přispěl k jejímu zlepšení. Poté zanalyzuji jednotlivé činnosti, které odporují etickému jednání v profesi. Na základě využití odborných článků z Internetu a odborných periodik je patrné, že tyto činnosti jsou závažným a velmi častým problémem, který odporuje dobrým mravům a znevažuje profesi. Tuto skutečnost dokládám průzkumem společnosti PwC, který je zaměřen na hospodářskou kriminalitu. Průzkum je vztahen na trestné činy, se kterými se nejčastěji setkávají podniky.

Závěr práce obsahuje vyhodnocení ohledně významu účetní etiky a několik doporučení.

2. Literární rešerše

Účetní etika je tématem poměrně aktuálním a velice významným, a přesto nebylo ještě žádným tuzemským autorem komplexně zpracováno.

V roce 2002 došlo k naprosto neočekávanému pádu firmy Enron, v té době sedmé největší americké společnosti. Následovala ji celá řada dalších, nejen amerických gigantů. Odhalení skutečnosti, že jejich účetní závěrky byly úmyslně zavádějící, otřásl nejen kapitálovým trhem, ale mělo i značný dopad na auditorskou a účetní profesi. Reakcí na tento pád byla řada do té doby nevídaně přísných legislativních předpisů.

Pohled na tuto problematiku se v posledních 10 letech značně změnil, přesto nebyly vydány doposud žádné publikace (až na etické kodexy vydané IFAC), které by se jí plně věnovaly.

Autorka *Dana Kovanicová* rozděluje svou publikaci *Abeceda účetních znalostí pro každého* do tří částí. Část I je úvodem do účetnictví, obsahuje základní pojmy, metodické nástroje a představuje účetnictví jako pracovní proces. Část II začleňuje účetnictví do okolního prostředí v tuzemsku i ve vztahu ke světu. Část III se věnuje problematice podvojného účetnictví podnikatelů. Sama autorka svou knihu definuje takto: "*Je pohledem na město z pahorku, z něhož se před námi jako na dlani rozprostírají jednotlivé městské části. Rozhodneme-li se pak poznat nějakou čtvrt' zevrubněji, budeme muset sestoupit dolů - ale už nezabloudíme, protože jsme se předem zorientovali [15]."*

Tatáž autorka vydala publikaci *Finanční účetnictví v kontextu současného vývoje*, jejímž cílem je napomoci překonání existujících závažných rozdílů mezi účetními systémy jednotlivých států. Uvádí, že kromě sledování české úpravy účetnictví, je nutné mít povědomí i o celosvětovém vývoji. Vychází především z mezinárodních účetních standardů a poukazuje na řešení ve vyspělých tržních ekonomikách.

Libuše Müllerová se ve svém díle *Auditing pro manažery: proč a jak se ověřuje účetní závěrka* věnuje auditu účetní závěrky, jak vyplývá již z názvu. Na rozdíl od ostatních publikací zaměřených na toto téma, které jsou určeny převážně auditorům,

kniha *L. Müllerové* je věnována těm, pro které je audit určen, tj. vlastníkům a podnikovému managementu. Jejím cílem je objasnit managementu, co se od nich při auditu žádá, proč některé procedury auditoři dělají a k čemu je to dobré. Dále se snaží, aby si vedoucí pracovníci uvědomili, kdo nese odpovědnost za účetní závěrku a za její ověření a měli by si být vědomi také toho, co mohou po auditorovi požadovat. Etika auditorské profese je velice přísná a proto je nutné, aby si pracovníci auditované společnosti uvědomili, že splnění požadavků kladených na auditora se neodvíjí pouze od jeho ochoty, ale především od závazných etických norem. Ty musí být dodrženy v každém případě.

Petr Ryneš vydal publikaci *Podvojně účetnictví pro podnikatele a účetní závěrka*, která se zabývá nejen problematikou účetnictví. Podává ucelený pohled na podvojně účetnictví, včetně vazeb a souvislostí na daňové předpisy a obchodní právo. Autor knihu rozdělil do několika samostatných kapitol, které na sebe navazují a vzájemně se doplňují. První část přehledně popisuje a vysvětluje vybrané oblasti zákona o účetnictví, druhá část se věnuje výkladu účetních metod a postupů. Další kapitoly se zabývají účetní závěrkou a účetními operacemi souvisejícími s uzavíráním účetních knih. Součástí jsou i účetní výkazy (rozvaha, výkaz zisků a ztrát) v plném i ve zjednodušeném rozsahu. Samostatná kapitola je věnována konsolidované účetní závěrce. Cílem publikace je přispět k lepší orientaci ve finančním účetnictví a jeho výstupech.

V roce 2002 vyšla publikace pod názvem *Zákon o účetnictví a předpisy související* od autorky *Blaženy Petrlíkové*. Je rozdělena do pěti částí. I. část se věnuje historii zákona o účetnictví a jeho novelám. Část II. obsahuje plné znění tohoto zákona. Vymezuje rozsah a způsob účetnictví, subjekty, na které se zákon vztahuje, předmět účetnictví atd.. V části III. jsou komentáře týkající se změn zákona (do roku 2002), ve IV. části jsou obsaženy např. opatření, kterým se stanoví nebo upraví účtová osnova, postupy účtování a obsahuje i přílohy. Poslední V. část se zabývá postupem účtování v soustavě jednoduchého účetnictví. Součástí je několik příloh, např. vzor rozvahy nebo výkazu zisků a ztráty.

Jako studijní pomůcka pro adepty na zkoušku na úrovni „Účetní expert“ v „Systému certifikace účetních“ byla vydána učebnice pod názvem *Auditing*. Autory

jsou Vladimír Králíček a Libuše Müllerová. Učebnice poskytne základní znalosti právní úpravy auditu, auditorských směrnic a pracovních metod a postupů, které používá auditor při výkonu své profese. Výchozím bodem jsou obecné, mezinárodně uznávané auditorské standardy. Věnuje se i účetní závěrce. Nezabývá se již výkladem obsahu účetní závěrky, ale pouze přístupem auditora k jejímu ověření. Publikace byla vydána s vědomím, že se jedná o disciplínu, která je v naší zemi poměrně mladou a stále ještě prochází vývojem. Na jejím zpracování se podílel Institut Svazu účetních ve spolupráci s ACCA.

3. Metodika

Poté, co jsem si vybrala téma své bakalářské práce, začala jsem vyhledávat zákony a normy, které upravují účetní etiku v České republice. Obstarala jsem si potřebnou literaturu, která obsahovala především právní úpravu účetní etiky, ale i literaturu týkající se etiky obecně, auditu nebo jednotlivé etické kodexy. Po velmi okrajovém zpracování legislativní úpravy, jsem se začala věnovat etickým kodexům nejprve pro profesní účetní, pak pro auditory a nakonec pro daňové poradce. Nejprve jsem si nastudovala obecnou část příslušného kodexu a poté ji zpracovala do bakalářské práce. Aby byla charakteristika požadavků kladených na jednotlivé profese úplná, v závěru každé podkapitoly jsem uvedla obecné i profesní požadavky, které musí jedinec splnit, aby mohl poskytovat odborné služby v oboru. Tyto informace jsem získala z webových stránek KCÚ ČR, KA ČR a KDP ČR. V průběhu zpracovávání teoretické části jsem vyhledávala a shromažďovala odborné články z Internetu a z odborných periodik, které jsem pak následně použila v praktické části.

Praktickou částí jsem navázala na teorii, a sice začala jsem se věnovat aktivitám, které odporují účetní etice. Nejprve jsem s využitím odborného článku naznačila důvody, které vedou k etickému chování. Za nutné jsem považovala nastínit i „bod zlomu“, od kterého se zásadně změnil význam účetní etiky, proto je součástí mé práce pár údajů o pádu společnosti *Enron*.

Postupně jsem se zabývala jednotlivými činnostmi, které porušují účetní etiku. Provedla jsem jejich analýzu a pomocí odborných článků jsem se snažila doložit, že tyto činnosti jsou skutečným problémem dnešní společnosti. Tuto skutečnost potvrzuje i průzkum společnosti *PwC*, který je též v práci zahrnut.

Výsledkem celé práce je vyhodnocení významu účetní etiky a několik doporučení, které ji ovlivňují.

4. Legislativní úprava účetní etiky

4.1. Etika

„Etika je tak obtížný předmět, že bychom jej raději obešli. Ale ekonomové začínají znovu objevovat (Adam Smith si toho byl plně vědom už před dvěma stoletími!), že křivky nabídky a poptávky, nejzákladnější stavební kameny ekonomické analýzy, závisejí na přesvědčeních a závazcích, které jsou ve své podstatě morální povahy [3].“

Paul Heyne

Pojem etika vzešel z řeckého slova „ethos“, které v původním významu vyjadřuje „obvyklé místo pobytu“. Z něho lze následně odvodit abstraktní užití pojmu, což znamená „zvyk, mrav, obyčej“ nebo „tradice“. Etika se vyvíjela totožně s filozofií, proto za autora etiky, jako vědy o jednání lidí ve společnosti, je považován zejména Aristoteles.

„Pokusíme-li se etiku definovat, pak lze říci, že je filozofickou vědou o správném způsobu života, vycházející z racionálních přístupů a snažící se nalézt, popřípadě i zdůvodnit, společné a obecné základy, na nichž morálka (předmět etiky) stojí. Tak lze říci, že je etika vlastně teorií morálky [1].“

Na otázku, zda etika a morálka jsou totéž či nikoli, existují různé názory. Například A. S. Luknič uvádí: *„Někteří filozofové rozlišují mezi etikou a morálkou, neboť morálka se prý vztahuje k lidskému jednání a hodnotám, zatímco etika se týká studia těchto oblastí [2].“*

Rozlišuje se například etika autonomní či heteronomní, dále etika environmentální, evoluční, feministická, individuální, žurnalistická, etika reklamy atd..

4.2. Profesní etika

Etika tedy může být chápána jako soubor pravidel, norem a zásad jednání, které usměrňují chování. Určitou podmnožinou etiky obecné je profesní etika v jednotlivých oblastech lidské činnosti jako je například etika lékařská, právní nebo etika účetní.

V etice povolání je spojováno úsilí o maximálně efektivní pracovní výkon s představou povolání jako služby druhým. Profesní etika se snaží sladit účinné nasazení vlastních sil s odpovědným vystupováním a dodržováním základních obecných morálních předpisů. Tyto morální předpisy, tzv. etické kodexy, aplikují obecná etická ustanovení na konkrétní profesionální činnost.

Účetní etika se váže především k výkonu činnosti auditorů, profesních účetních, daňových poradců, ale i např. mzdové účetní či asistenta auditora. Výkon činnosti auditorů a profesních účetních je činností vysoce odborně náročnou na teoretické znalosti i praktické zkušenosti. Odsud plyne nutnost usměrňování profesní etiky řadou právních dokumentů (viz dále).

4.3. Legislativní úprava

Zásady etického chování jsou zakotveny v řadě právních a profesních norem, včetně etického kodexu, zákona o účetnictví, zákona o auditorech a celé řadě vyhlášek a směrnic. Z důvodu hojného počtu těchto norem, upravujících účetní etiku, zde nebudu nastiňovat všechny, ale jen normy nejpřednější a nejzávažnější.

4.3.1. Zákon 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o účetnictví obsahuje především předpoklady a zásady pro vedení účetnictví. Jednotlivé části zákona upravují rozsah vedení účetnictví, účetních knih a účetních dokladů, vedení a úschovu účetních záznamů, účetní závěrku, způsoby oceňování, inventarizaci majetku a závazků [16].

Zákon 563/1991 Sb. byl v průběhu let drobně upravován jednotlivými novelami. Hlavním cílem novelizace tohoto zákona je dosažení plné slučitelnosti české právní úpravy účetnictví s právem Evropské unie, tedy zpřesnění a zpřísnění právní úpravy účetnictví v České Republice. Více viz zákon 563/1991 Sb. [8], [14].

D. Kovanicová uvádí: „*Zákon o účetnictví je průřezovým zákonem; to znamená, že je společný všem účetním jednotkám bez ohledu na to, zda jsou či nejsou podnikatelskými subjekty* [15].“

4.3.2. Zákon 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech)

Tato norma vymezuje kvalifikační požadavky, postavení a obecné podmínky pro výkon činnosti auditora, auditorských společností a asistentů auditora, dále podmínky, za kterých mohou být poskytovány auditorské služby a upravuje taktéž strukturu Komory auditorů České republiky a její postavení a působnost. Více viz zákon 93/2009 Sb. [11].

4.3.3. Etický kodex - obecně

Etický kodex je dokument, který upravuje obecná i konkrétní pravidla pro výkon určité činnosti nebo profese na základě určitých hodnot a principů. Vymezuje standard profesionálního jednání. Je to podzákonný předpis, kolektivně dobrovolně přijatý nebo shora nařízený [9].

V praxi nelze stanovit efektivní etické požadavky, které by řešily veškeré situace a okolnosti vyskytující se při výkonu činnosti. Kodex je tedy jakýmsi vodítkem rozhodování a jednání pro jednotlivce nebo určité společenství. Klade důraz na nestrannost, předcházení střetu zájmů a obecně na čestné a slušné chování vůči okolí.

Značnou výhodou přijetí etického kodexu je zvýšení důvěryhodnosti organizace či jednotlivce. Výsledkem je zkvalitňování interní komunikace a vztahů. Dalším pozitivem je usnadnění rozhodování, především v nestandardních situacích, a to díky jednoznačně vymezeným zásadám. Etické kodexy v jednotlivých profesích jsou velice různorodé a neexistuje žádná oficiální šablona pro jeho podobu.

Základní normou etického jednání profesních účetních je Etický kodex profesních účetních. Etika auditorů je upravena Etickým kodexem Komory auditorů České republiky. Oba tyto dokumenty pramení z Etického kodexu vydaného Mezinárodní federací účetních (IFAC), který je závazný nejen pro profesní účetní a auditory. Za překlad a publikaci obou kodexů odpovídá Komora auditorů České republiky [7], [12].

5. Účetní etika v účetní a auditorské profesi

5.1. Etika v účetní profesi

Profese účetních se vyznačuje několika charakteristickými znaky, a sice:

- zvládnutím konkrétních intelektuálních dovedností získaných odbornou přípravou a vzděláním,
- dodržováním etického kodexu,
- přijetím povinnosti celospolečenského charakteru [7].

Dle etického kodexu [7] profesních účetních je dalším významným znakem této profese převzetí odpovědnosti vůči veřejnosti, kterou tvoří klienti, státní orgány, zaměstnavatelé, zaměstnanci, banky, investoři a další subjekty. Obchodní vztahy mezi účetními a veřejností jsou realizovány na základě vložené důvěry v objektivitu a bezúhonnost profesních účetních. Vložená důvěra přináší profesním účetním odpovědnost z hlediska veřejného zájmu, protože:

- profesní účetní pomáhají zachovat integritu a efektivnost účetních výkazů předkládaných finančním institucím a akcionářům,
- finanční manažeři zastávají ve společnostech různé funkce v oblasti finančního řízení a přispívají k efektivnímu využívání zdrojů dané společnosti,
- interní auditoři poskytují ujištění o spolehlivosti vnitřního kontrolního systému, čímž posilují věrohodnost externích finančních informací,
- daňoví poradci pomáhají vytvářet důvěru v efektivnost daňového systému a jeho spravedlivé uplatňování,
- poradci pro řízení svou odpovědnost vůči veřejnosti naplňují tím, že hájí zdravý způsob rozhodování.

5.1.1. Cíle a základní principy

Etický kodex [7] uvádí důvod vymezení cílů a základních principů:

„Cíle i základní principy níže uvedené mají všeobecnou povahu a nejsou určeny k řešení etických problémů jednotlivých profesních účetních v konkrétních případech.“

Nicméně kodex je určitým vodítkem k praktickému uplatňování cílů a základních principů s přihlédnutím k počtu typických situací vznikajících při poskytování služeb profesními účetními.“

CÍLE:

Cíle profesních účetních při poskytování odborných služeb jsou stanoveny etickým kodexem [7]. Jde především o to pracovat s co možná nejvyšší profesionalitou, dosahovat co nejvyšší výkonnosti a současně naplňovat požadavky veřejného zájmu. Aby tyto cíle mohli být naplněny, prvotně musí být splněny čtyři základní potřeby, a to:

- *věrohodnost* – potřeba zajistit hodnověrnost informací a informačních systémů,
- *profesionalita* – nutnost existence odborníků, kteří budou poskytovat kvalitní odborné služby a budou moci být označeni jako profesionálové v oboru účetnictví,
- *kvalita služeb* – ujištění, že poskytnuté odborné služby jsou v souladu s právními normami, technickými a profesními standardy,
- *důvěra* – víra uživatelů služeb poskytnutých profesními účetními, že existuje rámec profesní etiky, kterým se profesní účetní řídí při poskytování odborných služeb.

ZÁKLADNÍ POŽADAVKY:

K dosahování cílů je nezbytně nutné, aby účetní dodržovali několik základních etických principů či předpokladů. Jedná se o:

- *bezúhonnost* – jednání profesních účetních při výkonu profese musí být poctivé a čestné,
- *objektivitu* – princip objektivitě nesmí převážit předsudky, zaujatost, střet zájmů nebo vliv jiných osob,
- *odbornou způsobilost a řádnou péči* – odborné služby profesních účetních musí být poskytovány s řádnou péčí, náležitou pílí a odbornou způsobilostí,
- *respektování důvěrného charakteru informací* – profesní účetní nesmí sdělovat informace, které získal při poskytování odborných služeb, pokud k tomu nemá náležité konkrétní oprávnění,

- *profesní jednání* – poskytovatel odborných služeb v oboru účetnictví musí dbát na to, aby svým jednáním nepoškodil dobré jméno své profese a distancovat se od všeho, co by mohlo vyvolat ztrátu důvěry v tuto profesi,
- *technické standardy* – profesní účetní jsou povinni při výkonu své profese postupovat dle platných technických a profesních standardů. Pokyny zaměstnavatele nebo klienta musí vykonávat s odbornou péčí a odbornými předpoklady, pokud tyto pokyny neporušují princip objektivitu a bezúhonnosti (u profesních účetních poskytujících veřejnou praxi ještě navíc princip nezávislosti). Jejich činnost navíc nesmí být v rozporu s technickými a profesními standardy, které byly vyhlášeny:
 - IFAC
 - Výborem pro Mezinárodní účetní standardy
 - státem, regulačním orgánem nebo Komorou [7], [10].

5.1.2. Bezúhonnost a objektivita

„Bezúhonnost znamená nejen poctivost, ale také čestné jednání a pravdivost.

Podle zásady objektivitu musí všichni profesní účetní být čestní, intelektuálně poctiví a bez konfliktu zájmů [7].“

Profesní účetní vykonávají celou řadu funkcí. Ať už pracují ve veřejné praxi nebo vychovávají uchazeče pro výkon profese, musí vždy hájit integritu poskytovaných odborných služeb a zachovávat si objektivitu úsudku.

5.1.3. Řešení etických konfliktů

Při poskytování odborných služeb se účetní může dostat do řady situací, které vedou ke střetu zájmů. Takovýto střet zájmů může mít vliv na poměrně nevýznamné rozhodnutí, ale může vést až k podvodu nebo jinému nezákonnému jednání.

V praxi nelze vytvořit úplný seznam potencionálních případů, ve kterých dochází ke střetu zájmů, proto profesní účetní musí mít na zřeteli, jaké faktory vyvolávají střet zájmů a musí být připraveni na ně reagovat [7].

5.1.4. Odborná způsobilost

Profesní účetní musí o sobě uvádět pouze odborné znalosti a zkušenosti, které skutečně má.

Odborná způsobilost je tvořena dvěma samostatnými částmi:

- a) *dosažení odborné způsobilosti* – žádá si kvalitní všeobecné vzdělání, odborné vzdělání s výcvikem a zkouškami z odborných předmětů a určitou dobu praxe,
- b) *udržování odborné způsobilosti* – vyžaduje neustálý přehled o vývoji v profesi, vč. legislativy a dalších souvisejících předpisů a standardů [7].

5.1.5. Důvěrný charakter informací

Při poskytování odborných služeb profesní účetní získá řadu důvěrných informací. Aby informace zůstaly i nadále důvěrné, profesní účetní i jeho podřízení jsou vázáni mlčenlivostí. Zásada zachování mlčenlivosti vyžaduje rovněž, aby profesní účetní nevyužíval takto získané informace k vlastnímu prospěchu nebo prospěchu třetí osoby.

Mlčenlivost musí být zachována i po skončení obchodního nebo zaměstnaneckého vztahu mezi profesním účetním a klientem (popř. zaměstnavatelem).

Tato zásada neplatí při zveřejňování těchto informací v rámci řádného plnění profesních povinností v souladu s profesními standardy, např. pokud získané informace poslouží jako důkazní prostředek v soudním řízení [7].

5.1.6. Daňová praxe

„Profesní účetní, poskytující odborné daňové služby v souladu s právními předpisy, má právo zpracovat pro svého klienta nebo zaměstnavatele co nejvýhodnější řešení daňové povinnosti pod podmínkou, že své služby poskytuje s náležitou odbornou způsobilostí bez narušení zásady integrity a objektivity a že toto řešení je v souladu s právními předpisy.

Profesní účetní poskytující daňové poradenství nebo podílející se na zpracování daňového přiznání, musí poučit svého klienta nebo zaměstnavatele, že odpovědnost

za obsah daňového přiznání nese klient nebo zaměstnavatel [7].“

Profesní účetní by měli vynaložit maximální úsilí proto, aby daňové přiznání bylo zpracováno správně na základě poskytnutých informací. Za obsah daňového přiznání však zodpovídá klient (popř. zaměstnavatel), nikoliv profesní účetní.

Osoba účetního by neměla být spojována s takovým daňovým poradenstvím nebo sdělením, o kterých lze soudit, že:

- a) obsahují nepravdivá nebo zavádějící tvrzení,
- b) obsahují tvrzení nebo informace převzaté bez hlubšího uvážení nebo bez skutečné znalosti jejich pravdivosti nebo nepravdivosti,
- c) opomíjejí nebo zamlžují informace požadované k předložení a toto opomenutí nebo zamlžení může být zavádějící pro správce daně.

5.1.7. Přeshraniční činnost

Profesní účetní dle etického kodexu [7] může na základě získaného oprávnění poskytovat odborné služby v jiné zemi než je jeho trvalé bydliště, nebo může být v „cizí“ zemi jen dočasně. Ve všech případech však musí být služby poskytovány v souladu s platnými právními předpisy, technickými a profesními standardy.

Při poskytování odborných služeb v jiné než domovské zemi mohou nastat určité rozpory:

- a) jestliže profesní účetní poskytuje služby v zemi, kde jsou etické požadavky méně přísné než v zemi, ve které má trvalé bydliště, pak se řídí podle etického kodexu domovské země,
- b) jestliže jsou odborné služby poskytovány v zemi, kde platí přísnější etické požadavky oproti zemi domovské, pak se řídí podle etických požadavků v oné zemi
- c) jestliže se etické požadavky platné v domovské zemi vztahují i na služby poskytované v zahraničí a jsou-li přísnější, pak se řídí profesní účetní podle nich.

5.1.8. Propagace

Při propagaci své osoby a služeb by se měl profesní účetní vyhnout:

- a) prostředkům znevažujících účetní profesi,
- b) zveličování nabízených služeb, vlastní kvalifikace a nabyté praxe,
- c) snižování práce jiných profesních účetních [7].

5.1.9. Požadavky pro výkon činnosti účetních poradců, vedení účetnictví a daňové evidence

Činnost účetních poradců, vedení účetnictví a daňové evidence je živností vázanou, jejíž obsahovou náplní je poskytování rad v otázkách vedení účetnictví a daňové evidence v rámci právních předpisů. Jedná se především o otázky používání účetních metod, vyhotovování účetních dokladů, sestavování účtového rozvrhu, účtování o účetních případech v účetních knihách, sestavování účetní uzávěrky a konsolidované účetní uzávěrky, sestavování výroční zprávy apod. [5].

Podmínkou provozování těchto živností je splnění odborné způsobilosti. Požadavky jsou následující:

- a) vysokoškolské vzdělání a 3 roky praxe v oboru, nebo
- b) vyšší odborné vzdělání a 5 let praxe v oboru, nebo
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou a 5 let praxe v oboru, nebo
- d) osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost [5].

Zvýšení odborné kvalifikace a důvěryhodnosti je možné dosáhnout prostřednictvím certifikace účetních nebo získáním osvědčení daňového poradce.

5.1.10. Certifikace účetních

Hlavním cílem Certifikace účetních v České republice je posílení odborné kvalifikační úrovně a dosažení plné srovnatelnosti s ostatními státy EU a světa. Odborná

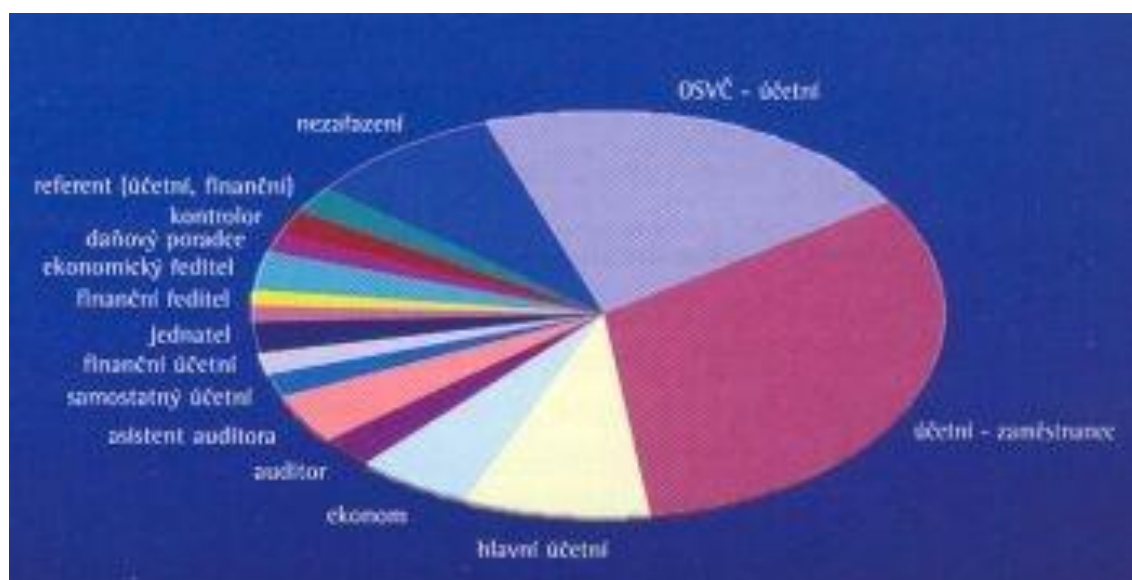
kvalifikace účetního je nezbytnou podmínkou pro kvalitní výkon v oblasti účetnictví [6].

Certifikaci zajišťuje INSTITUT CERTIFIKACE ÚČETNÍCH, a. s. [6], který definuje proces certifikace takto:

„Certifikace účetní profese v ČR je otevřený systém profesního vzdělávání, který navazuje na školskou soustavu v ČR a umožňuje i úplnou rekvalifikaci uchazečům bez předchozího ekonomického vzdělání a praxe.“

Jedinou podmínkou pro uchazeče o certifikaci je dosažení úplného středního nebo středního odborného vzdělání ukončeného maturitní zkouškou.

Obrázek 1: Profesní rozložení uchazečů [6]

Adepti skládají zkoušku, která ověří nejen teoretické znalosti a pochopení předmětu, ale i praktické zkušenosti. Po úspěšném splnění předepsaných zkoušek, naplnění požadovaných praktických zkušeností a přijetí **Etického kodexu**, je uchazeči vydán certifikát, který osvědčuje příslušný stupeň. Zkouška může být vykonávána na úrovni 1. stupně – Certifikovaný účetní nebo na úrovni 2. stupně – Účetní expert [6].

INSTITUT CERTIFIKACE ÚČETNÍCH [6] uvádí výhody certifikace:

- *Konkurenční výhodu na trhu práce*

- *Certifikát odborné způsobilosti podle IES (Mezinárodní vzdělávací standardy pro účetní profesi IFAC)*
- *Uplatnění v mezinárodním podnikatelském prostředí*
- *Šance na vyšší profesní pozici*
- *Prestížní doklad o dosažené odborné profesní kvalifikaci*

Nezbytným prvkem profesní kvalifikace podle standardů Komory certifikovaných účetních (jako organizační složky Svazu účetních - člena Mezinárodní federace účetních (IFAC)) je závazek každého certifikovaného účetního řídit se pravidly obsaženými v Etickém kodexu, tzn. dodržování profesních a etických norem.

5.1.11. Etický kodex profesních účetních

Povinné přijetí etického kodexu, ke kterému se zaváže každý certifikovaný účetní, značně zvyšuje důvěryhodnost jednotlivce či společnosti. Důvod, proč je přijetí kodexu součástí podmínek certifikace, je uveden v předmluvě kodexu:

„Komora certifikovaných účetních má maximální zájem na plnění obecného cíle IFAC – budovat a zdokonalovat účetní profesi v celosvětovém měřítku vybavenou harmonizovanými technickými i profesními standardy. Hlavním posláním kodexu je přispět ke zvýšení kvality poskytování a výkonu širokého spektra odborných činností zahrnovaných pod pojem účetní profese [7].“

5.2. Etika v auditorské profesi

5.2.1. Základní principy

Auditoři jsou povinni dodržovat určité principy. K této povinnosti se zaváží přijetím Etického kodexu [12]. Jedná se o princip:

- integrity – povinnost být upřímný a čestný ve všech odborných a obchodních vztazích,
- objektivity – zabránit, aby zaujatost, střet zájmů nebo nepřípustný vliv jiných stran převážily nad profesním a odborným uvažováním,

- odborné způsobilosti a řádné péče – povinnost udržovat odborné znalosti a dovednosti na takové úrovni, aby byl schopen poskytovat vysoce kvalifikované odborné služby na základě nejnovějších poznatků a vývoje v účetní praxi, legislativě a technických postupech,
- důvěrného charakteru informací – zákaz sdělování informací získaných při výkonu profese třetím osobám bez náležitého oprávnění nebo zneužití těchto informací ve vlastní prospěch,
- profesionálního jednání – povinnost postupovat v souladu s danými zákony a předpisy tak, aby se vyvaroval jakémukoli jednání, které diskredituje tuto profesi.

5.2.2. Hrozby a zabezpečovací prvky

Hrozby, které mohou zásadně ovlivnit dodržování základních principů, lze rozdělit dle Etického kodexu [12] do několika kategorií, např. vlastní zainteresovanosti nebo prověrky po sobě samém. Podrobněji v 6.1.3.4..

Existují zabezpečovací prvky, pomocí kterých lze snížit či zcela eliminovat tyto hrozby. Tyto prvky se dělí do dvou širších kategorií [12]:

- a) zabezpečovací prvky vytvořené profesními orgány, legislativou či regulatorními orgány (např. požadavky na vzdělání, na trvalý profesní rozvoj nebo požadavky a pravidla na správu a řízení), a
- b) zabezpečovací prvky v pracovním prostředí.

5.2.3. Získávání zakázek

Před uzavřením smlouvy s novým klientem auditor musí důkladně zvážit, zda-li přijetím klienta, zakázky nebo spolupráce s dalším auditorem neohrozí dodržování základních principů, např. poskytnutím služeb, ke kterým není auditor dostatečně kvalifikován (princip odborné způsobilosti a řádné péče). Případné hrozby mohou být sníženy nebo zcela odstraněny přijetím zabezpečovacích prvků. Pokud ani po zavedení

zabezpečovacích prvků nebyly hrozby sníženy na přijatelnou úroveň, pak je auditor povinen zakázku odmítnout [12].

5.2.4. Konflikty zájmů

Dříve než auditor akceptuje klienta, zakázku nebo spolupráci s dalším auditorem, je povinen důkladně zvážit, zda konflikt zájmů neovlivňuje dodržení některého ze základních principů. V případě nutnosti musí auditor přijmout příslušné zabezpečovací prvky (více viz Etický kodex auditorů) a následně se rozhodnout, zda zakázku přijme či odmítne [12].

5.2.5. Alternativní stanoviska

Je-li auditor vyzván k poskytnutí alternativního stanoviska, musí zhodnotit případné hrozby a v případě nutnosti přijmout příslušné zabezpečovací prvky, např. vyžádání souhlasu klienta s kontaktováním stávajícího auditora [12].

5.2.6. Honoráře a ostatní způsoby odměňování

Za poskytnutí odborných služeb je auditor oprávněn přijmout honorář, který sám navrhne a považuje ho za opodstatněný. Honoráře jednotlivých auditorů se mohou lišit a tento jev není považován za neetický.

Výše navrhovaného honoráře a typ poskytovaných služeb mohou vyvolat určité hrozby, u kterých je nutno zhodnotit závažnost a případně přijmout příslušné zabezpečovací prvky (více viz Etický kodex auditorů) [12].

5.2.7. Propagace odborných služeb

Při získání nových zakázek pomocí reklamy nebo jiných forem marketingu nesmí dovolit, aby došlo ke znevážení profese. Auditor musí jednat pravdomluvně a čestně a dle Etického kodexu auditorů [12] nesmí:

- a) *„nepřiměřeně vyzvedávat služby, které nabízí, dosaženou úroveň*

odborné kvalifikace nebo získané zkušenosti; nebo

b) posměšně komentovat práci druhých nebo provádět v této souvislosti neopodstatněná srovnání.“

5.2.8. Dary a pohostinnost

Klienti mohou nabízet auditorovi popřípadě jeho rodinným příslušníkům dary a další formy pohostinnosti, z čehož vyplývají možný vznik hrozeb. Pokud dojde k ohrožení dodržování základních principů, auditor musí přijmout příslušné zabezpečovací prvky [12].

5.2.9. Správa clientských aktiv

Auditor je oprávněn převzít správu clientských aktiv pouze v případech, ve kterých to povoluje zákon. Z převzetí takovéto odpovědnosti hrozí dle Etického kodexu [12] například „*hrozba vlastní zainteresovanosti ve vztahu k principu profesionálního jednání a též existuje možnost hrozby vlastní zainteresovanosti ve vztahu k principu objektivit*“. Pokud auditor spravuje aktiva klienta, musí je vést odděleně od vlastních, popřípadě firemních aktiv, používat aktiva ke stanoveným účelům, musí být neustále připraven předložit vyúčtování svěřených aktiv a je povinen dodržovat právní předpisy, které souvisejí se správou a vedením účetnictví o clientských aktivech [12].

5.2.10. Objektivita při poskytování všech služeb

Auditor, který poskytuje odborné služby, musí být nezávislý a musí dodržovat princip objektivit. Objektivitu auditora můžou ohrozit rodinné, blízké, osobní nebo obchodní vztahy. Hrozby ovlivňující objektivitu se v jednotlivých případech liší. Zabezpečovací prvky, které snižují nebo eliminují hrozby, uvádí Etický kodex auditorů. Patří mezi ně například odchod z týmu provádějícího zakázku nebo kontrolní mechanismy [12].

5.2.11. Požadavky pro výkon auditorské profese

Auditorská profese je činností vysoce náročnou na odborné znalosti, ale i praktické dovednosti. Požadavky, které musí uchazeč o zapsání do seznamu auditorů splnit, uvádí Komora auditorů [11].

Fyzická osoba je oprávněna k výkonu auditorské profese a je zapsána do seznamu auditorů, pokud:

- získá vysokoškolské vzdělání minimálně bakalářské úrovně,
- je plně způsobilá k právním úkonům,
- je bezúhonná,
- absolvovala minimálně 3 roky odborné praxe jako asistent auditora
- nevykonává zakázanou činnost (dle § 23 tzn. další výdělečnou činnost, která má znaky podnikání),
- složila auditorskou zkoušku,
- nebyla v posledních 10 letech vyškrtuta ze seznamu auditorů, nebylo jí odebráno osvědčení nebo jí byl trvale zakázán výkon auditorské činnosti,
- uhradila stanovené poplatky,
- nemá nedoplatek na daních nebo odvodech, poplatcích, úhradách, úplatách a pokutách a nedoplatek a penále na veřejném zdravotním pojištění a na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- má dobrou pověst,
- složila slib auditora.

Před vydáním auditorského oprávnění musí žadatel složit následující slib do rukou prezidenta nebo viceprezidenta Komory.

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při provádění auditorské činnosti budu dodržovat právní řád, vnitřní předpisy Komory auditorů České republiky a auditorské standardy, ctít etiku auditorské profese a dodržovat povinnost mlčenlivosti [11].“

5.2.12. Etický kodex auditorů KA ČR

Auditoři při výkonu své profese musí jednat ve veřejném zájmu a současně jsou povinni dodržovat Etický kodex. Pokud auditor nemůže dodržet některá ustanovení

Kodexu, je povinen zajistit kompatibilitu s jeho ostatními částmi. Součástí Kodexu je koncepční rámec. Ten slouží k řešení situací, které mohou vyvolat potencionální hrozby při dodržování základních principů a nejsou přesně definovány v Kodexu. Koncepční rámec podporuje auditora v plnění jeho povinnosti jednat ve veřejném zájmu [12].

5.3. Etika v profesi daňových poradců

Výkon daňového poradenství se vyznačuje dvěma charakteristickými znaky, a sice:

- zvládnutím určitých dovedností získaných odbornou přípravou a vzděláním, a
- dodržováním etického kodexu.

5.3.1. Etické požadavky

Etický kodex daňových poradců klade na výkon profese určité principy, které musí být dodržovány. Cílem dle Etického kodexu [13] je „*zajistit dodržování vysokého profesního a morálního standardu v oblasti daňového poradenství*“.

Jedná se především o princip [13]:

- *Nezávislosti* – při výkonu daňového poradenství musí být v každém případě zachována profesní nezávislost.
- *Odpovědnosti* – daňové poradenství vykonává poradce na svou vlastní odpovědnost. Odpovídá nejen za svou práci, ale i za práci svých zaměstnanců. Daňový poradce nese riziko z výkonu daňového poradenství.
- *Péče a svědomitosti* – daňový poradce musí postupovat v souladu s právními předpisy, profesními pravidly a v jejich rámci pokyny klienta. Zásada péče a svědomitosti vyžaduje nezávislost a objektivitu.
- *Mlčenlivosti* – daňový poradce nesmí neoprávněným osobám sdělovat informace, které nabyl při poskytování odborných služeb. Musí zajistit mlčenlivost zaměstnanců a spolupracovníků.

- *Slučitelné a neslučitelné činnosti* – při výkonu profese by daňový poradce neměl provozovat činnosti, které jsou neslučitelné s jeho profesí, které ohrožují dodržování předpisů, povinností a profesní etiky a které znevažují jeho profesi.
- *Reklamy* – je povoleno poskytovat pouze informace o svých profesních aktivitách, které jsou pravdivé.
- *Vztahů s profesními kolegy* – jednání daňového poradce musí být v souladu s dobrými mravy a musí podporovat dobré kolegiální vztahy.
- *Odměny* – poradce navrhne výši odměny ještě před zahájením poskytování odborných služeb. Výše odměny se odráží ve stupni odpovědnosti, povaze a významu prováděných prací a času stráveného prací.
- *Profesního vzdělávání* – daňový poradce musí neustále rozvíjet své profesní schopnosti a odborné znalosti.
- *Sankce* – v případě závažného porušení čestného závazku dodržovat Kodex ze strany poradce je Komora daňových poradců České Republiky oprávněna udělovat disciplinární sankce.

5.3.2. Požadavky pro výkon daňového poradenství

Podle Komory daňových poradců České republiky [13] může odborné služby v podobě daňového poradenství poskytovat každý, kdo:

- dosáhl vysokoškolského vzdělání minimálně bakalářské úrovně,
- je bezúhonný,
- má plnou způsobilost k právním úkonům,
- nevykonává takovou činnost, zaměstnání nebo funkci, při které není dovoleno podnikat,
- není v pracovně právním, služebním nebo jiném obdobném vztahu ke státnímu orgánu nebo k orgánu státní samosprávy, do jehož působnosti spadá kontrola a rozhodování v daňových záležitostech,
- nebyl vyškrtnut v posledních pěti letech před podáním žádosti o vykonání kvalifikační zkoušky ze seznamu daňových poradců.

6. Praktická část:

6.1. Analýza aktivit, které jsou v rozporu s účetní etikou.

6.1.1. Etické či neetické?

Etika je součástí běžného života. V médiích jsou často zveřejňovány kauzy o "mimořádných prémiech", které byly rozděleny v rámci ministerstev, o horentních příjmech nejasného původu některých vysoce postavených osob nebo "šokující" informace o zdravotním stavu známých osobností. Méně časté jsou však zprávy o odevzdání nalezených peněz na policii nebo o dobrovolné sbírce na pomůcky pro handicapované.

Hranice mezi etickým a neetickým chováním není nikde přesně definována, proto důležitou roli hraje subjektivní vnímání každého člověka. To, co se zdá někomu už silně neetické, může být pro někoho zcela v pořádku a zcela naopak.

Důvody, které vedou k etickému jednání nejen v podnikání, ale i v běžném životě uvádí článek „*Etika v podnikání*“ [17].

Obrázek 2: Důvody, které vedou k etickému jednání

○ Etika v podnikání

Zdá se, že konečně toto sousloví začíná získávat na vážnosti zejména u těch podnikatelských subjektů, které chtějí ustát projevy krize

1. ○ Důvěra v to, co děláme, píle a snaha rozumět daným pravidlům
2. ○ Úcta k druhým ve stejné míře, jakou požadujeme i my
3. ○ Dodržování pravidel podnikání i slušného chování
4. ○ Vyžadování etického jednání i od svého okolí
5. ○ Duševní hygiena spočívající v pravidelném rozdělování času na práci, odpočinek a relax.
6. ○ Pracovat na strategických krocích vedoucích k rozvoji
7. ○ Umět se chovat tak, aby okolí na nás nepoukazovalo a věnovat péči nastupující generaci.

K čemu slouží etika v podnikání?

Pokud se podaří zlepšit **etiku podnikání**, dá se předpokládat, že nebudeme narážet tolik na podvodníky. Spory se budou řešit s rozvahou a podle možností stran sporu směrem k jeho uspokojivému vyřešení. Více vážnosti a důvěry s sebou přináší více zakázek od spokojených zákazníků. Etika v podnikání přináší s sebou i etické jednání a efektivní komunikaci. Zlepšení podnikatelského prostředí si asi přejeme všichni. Je třeba ale začít u sebe a mít trpělivost. Podnikání je boj, ale může být veden eticky.

Autor: J.Novotný

Čas vydání: 11:18 16.06.2009

Zdroj: NOVOTNÝ, J.. *Etika v podnikání*. POMOC PODNIKATELI.

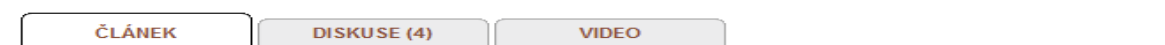
Společnost *PricewaterhouseCoopers (PwC)* a *Hospodářské noviny* odstartovaly v lednu 2012 cyklus moderovaných diskusí pod názvem *Leader's Talk*, z nichž právě druhá část se věnuje tématu *Etika vs. efektivita*. Výsledek diskuse jasně říká, že etické chování se firmám vyplatí a za hlavní důvod je považována zvolna se měnící atmosféra trhu. Na změnu atmosféry trhu má vliv vnímání transparentnosti firem, ale také vývoj generace. Zatímco v minulosti se podniky domnívaly, že veřejné povědomí o ne zrovna „rovném“ jednání by podniku mohlo uškodit, dnes je transparentnost považována za jednoznačnou výhodu. Značnou roli ve změně atmosféry hraje i vývoj generace, která je podle *Jiřího Mosera (PwC)* úplně jiná než před 10 až 15 lety. Říká, že dnešní lidé mají jiné povědomí o etice, etické jednání vyžadují a do budoucna předpovídá jeho mírně optimistický vývoj. Více uvádí videozáznam "*Etika vs. efektivita*" [18] a článek "*Firmy: Dlouhodobě se nám vyplatí podnikat eticky. Atmosféra se mění zvolna*".

Obrázek 3: Efektivita etického jednání

Firmy: Dlouhodobě se nám vyplatí podnikat eticky. Atmosféra se mění zvolna

Férovost se podnikům vyplatí i přes počáteční problémy a nynější krizi. Firmy dávají přednost otevřenosti a jsou tvrdší i k zaměstnancům. Tématem debaty Leader's Talk, kterou pořádají Hospodářské noviny, byla etika v podnikání a její efektivita.

Čtěte více o: [Leader talk | PwC](#)

Etické chování je nejen správné, ale pro podnikatele v dlouhodobé perspektivě i velmi efektivní. Nezáleží přitom, zda jsou přímo závislí na veřejných zakázkách, nebo s nimi ani nepřijdou do styku. To je jeden ze závěrů druhé diskuse v rámci cyklu *Leader's Talk*, který pořádají Hospodářské noviny a jejichž partnerem je poradenská společnost PwC Česká republika.

Firmy, které se rozhodly pro důsledné uplatňování etických pravidel, mohou přitom zpočátku narazit na problémy.

"Je to poznat. Za poslední tři roky, kdy uplatňujeme etický kodex, cítíme, že nám klesl obrat," říká Dan Ťok, generální ředitel společnosti Skanska. Nebojí se ale, že by na to jeho společnost doplatila.

"Dohodli jsme se s akcionáři, že to podstoupíme. A už se ukazují partneři, kteří si cení toho, že se chováme jinak. Je to ovšem proces, který trvá dlouho," dodává Ťok.

"Krátkodobě se vyplatí švindlovat, zkreslovat, přikrádat. Z dlouhodobého hlediska by se to ale vyplácet nemělo a nevyplácí," varuje ekonom a bývalý ministr pro privatizaci Tomáš Ježek. Atmosféra se u nás přitom podle diskutujících mění zvolna a záleží zejména na oboru podnikání, jaké v něm panují poměry.

Druhá debata v cyklu *Leader's Talk*. Tématem byla etika v podnikání a její efektivita. foto: Martin Svozílek

Zdroj: KLESLA, Jan. *Dlouhodobě se nám vyplatí podnikat eticky. Atmosféra se mění zvolna*. IHNED.CZ.

6.1.2. Na počátku byl Enron

V roce 2002 vypluly na povrch finanční skandály několika amerických firem. Jako první byly zveřejněny účetní skandály energetického gigantu, firmy *Enron*, která v té době zaměstnávala přes 21 tisíc lidí. Podvodné jednání spočívalo především v nadhodnocování výsledků, zkreslování účetních informací a v machinacích s majetkem. Nakonec vyústilo v krach společnosti.

Nejen, že tento pád málem zasáhl i český *ČEZ*, který s *Enronem* uzavřel smlouvu na vývoz elektřiny [19], ale měl vliv na vnímání etického jednání v účetní profesi [10].

Po *Enronu* přišel pád společnosti *WorldCom* a následovala je i společnost *Arthur Andersen*, jedna z tehdejší "*Velké pětky*" auditorských společností, která byla spojována se zničením dokumentů týkajících se auditu společnosti *Enron*. A právě krach *Arthur Andersen* měl nejviditelnější dopady na etiku v účetní profesi. Tyto dopady nastiňuje *Martin Unzeitig* [10].

" Účetní profese reagovala rozvinutím a zpřísněním etických norem s důrazem na jednání profesních účetních ve veřejném zájmu a nikoli pouze v zájmu jednotlivých klientů nebo zaměstnavatelů. Základní normou etického jednání profesních účetních je Etickým kodex IFAC, který je závazný pro všechny profesní účetní, tedy nejen pro auditory či ty, kdo poskytují účetní služby svým klientům."

6.1.3. Činnosti, které jsou v rozporu s účetní etikou

Účetní etiku auditorů, účetních nebo daňových poradců upravuje značné množství zákonů, předpisů a norem. Ale i přes existenci celé řady omezení a nařízení, nelze definovat všechny situace, které při výkonu těchto profesí mohou nastat. Proto nadnárodní instituce IFAC ve spolupráci s KA ČR, KDP ČR a Komorou certifikovaných účetních ČR vydává Etické kodexy pro jednotlivé profese, které obsahují koncepční rámce. Ty poskytují vodítka, které pomáhá předcházet "konfliktním situacím".

6.1.3.1. Falšování výkazů

Falšováním výkazů je rozuměno záměrné uvádění nepravdivých údajů nebo nezaznamenání významných transakcí a událostí, které se týkají chodu podniku. V praxi se takovéto "vylepšování" týká nejen finančních výkazů, ale jsou falšovány např. i výkazy práce nebo výkazy spotřeby paliv u motorových vozidel.

Záměrem falšování účetních výkazů je oklamat uživatele účetní závěrky. Nedochozí však k přímému poškození uživatelů nebo přímému finančnímu prospěchu pachatele, ale výsledkem je nepřímý prospěch pachatele, např. zvýhodněné úvěrové podmínky [20].

Falšování účetních výkazů může být prováděno několika způsoby, tj.:

- nadhodnocováním příjmů a aktiv,
- podhodnocováním výdajů a závazků,
- zatajením závazků,
- nepřesným nebo neuvedeným časovým rozlišením transakcí,
- a chybným oceněním majetku [20].

Důvody, vedoucí k tomuto jednání, a příznaky, které mohou napomoci rozpoznat tuto manipulaci, uvádí specializovaná forenzní agentura *Surveillance* [20].

„K důvodům, které pachatele motivují falšovat finanční výkazy, patří zejména snaha:

- *splnit očekávání vlastníků, bank, věřitelů a finančních analytiků,*
- *získat a udržet si výhodné úvěrové podmínky, splnit kritéria stanovená finančními institucemi na získání/prodloužení půjčky,*
- *splnit kritéria výkonnosti stanovená mateřskou firmou,*
- *splnit osobní výkonnostní kritéria na získání finanční odměny,*
- *uměle zvýšit cenu společnosti při očekávání jejího prodeje, fúze nebo akvizice,*
- *vytvořit "nadbytečný" zisk a přesunout jej do dalšího účetního období,*
- *zachovat zdání neustálého ekonomického růstu společnosti.*

Příznaky, jež mohou poukazovat na falšování finančních výkazů:

- *prudký růst tržeb nebo neobvykle vysoký zisk v porovnání s jinými podniky ve stejném odvětví,*
- *významné transakce se spřízněnými stranami, které proběhly mimo běžný obchodní styk,*
- *významné, neobvyklé nebo velmi složité transakce, zejména na konci účetního období,*
- *vysoký obrát u odběratelů, jejichž vlastníci nejsou známi,*
- *aktiva, pasiva, příjmy nebo výdaje stanovené na základě odhadů, které lze těžko podložit důkazy,*
- *bankovní účty, dceřinné společnosti nebo operace poboček společnosti v daňových rájích, jejichž ekonomický důvod je nejasný,*
- *neobvyklé změny v poměru mezi dlouhodobým majetkem a odpisy. "*

Nejčastějším podvodem tohoto typu se jeví falšování faktur (společně s výdajovými nebo příjmovými pokladními doklady) [21]. Vystavováním faktur na neuskutečněné obchody, na neexistující subjekty nebo pozměněním fakturovaných částek či posunutím lhůt splatnosti, dochází ke zkreslení výsledku hospodaření a následnému zkreslení daňové povinnosti, resp. jejího snížení.

V médiích se v roce 2011 objevila zpráva o problému naskenovaných faktur z e-mailu. Došlou fakturu např. ve formátu PDF nemusí berní úřad uznat, protože podle ředitelství berního úřadu „*prosté zaslání naskenovaného dokladu prostřednictvím e-mailu neposkytuje dostatečnou záruku autenticity původu dokladu a integrity jeho obsahu.*“ Aby mohla být faktura bez problému uznána, musí zahrnovat náležitosti elektronického předání dokumentu, tj. např. elektronický podpis [23].

Falšování se týká i samotných finančních výkazů. Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění je způsobeno nevedením účetních knih a zápisů o stavu hospodaření a majetku, uváděním chybných nebo nepřesných údajů v těchto knihách a zápisech a záměrným zatajením, zničením a poškozením účetních knih a záznamů. Výsledkem tohoto podvodného jednání je ohrožení včasného a řádného vymezení

daňové povinnosti nebo ohrožení majetkových práv druhé strany, např. ohrožení práv věřitelů, akcionářů nebo jiných společníků [22].

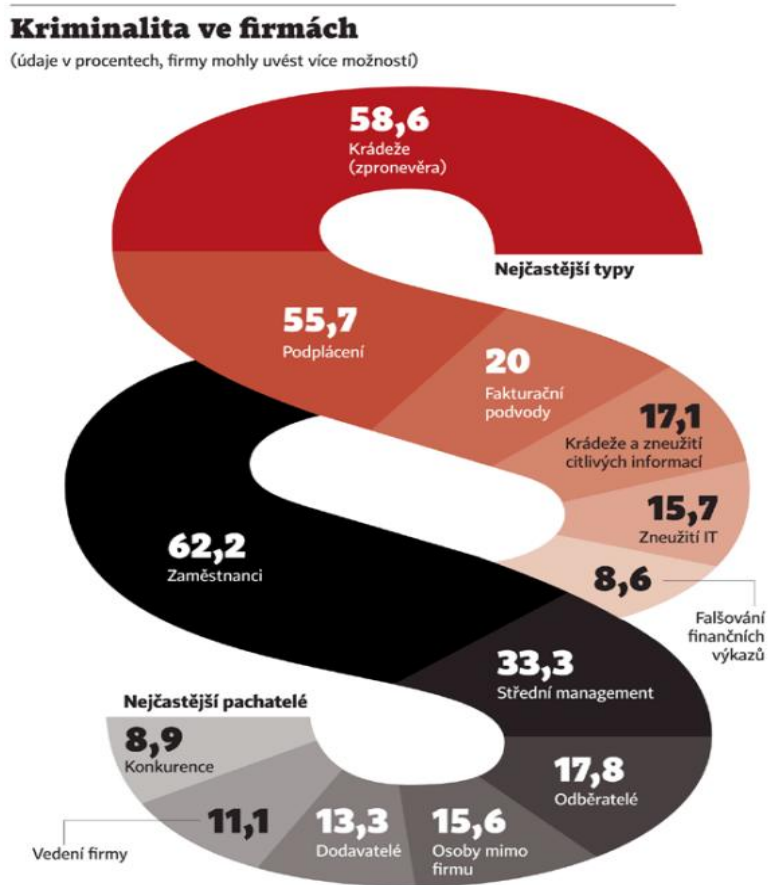
Věrohodnost finančních výkazů je ověřována auditem. Poté, co proběhla finanční krize v roce 2008, došlo k poklesu věrohodnosti takto ověřených výkazů. Krize zvýraznila vážné problémy u finančních institucí, které podle auditu byly v pořádku. Evropská komise koncem roku přijala několik návrhů, které by měly obnovit důvěru v auditované finanční výkazy (především u bank, pojišťoven a společností kótovaných na burze). Přijatá opatření se týkají především povinného střídání auditorských společností, povinného výběrového řízení, neauditorských služeb, evropského dohledu nad odvětvím auditu, možnosti vykonávat auditorskou profesi v celé Evropě a omezení administrativy v menších auditorských společnostech.

6.1.3.2. Zpronevěra

Za zpronevěru je považováno присvojení svěřené věci, popř. jiné majetkové hodnoty. Zpronevěra se může týkat majetku, ale častěji dochází ke zpronevěře hotovosti.

Na základě průzkumu společnosti *PwC* z roku 2011, která se týkala hospodářské kriminality, vyšlo najevo, že zpronevěra je nejčastějším případem podvodného jednání ve firmách. Typy podvodů, se kterými se firmy setkávají, znázorňuje následující graf [21]. Údaje jednotlivých podvodů jsou vyjádřeny ke 100 respondentům.

Obrázek 4: Nejčastější typy podvodů

Zdroj: KLESLA, Jan. *Firmy přitvrdily vůči zaměstnancům - zlodějům*. IHNED.CZ.

Zpronevěra se nevyhýbá ani účetní profesi. Tito pracovníci mají snadný přístup k citlivým informacím, jako jsou účetní data, informační technologie a mají přehled o transakcích, které firma provádí. Navíc se jedná o lidi, kteří jsou vzdělaní, takže pokud z jejich strany ke zpronevěře dojde, jsou nesnadno odhalitelní [20].

Takovéto neoprávněné přisvojení majetku, popř. hotovosti, zcela odporuje účetní etice. Porušuje několik základních principů, tj. princip bezúhonnosti, respektování důvěrného charakteru informací a požadavek na profesionalitu jednání.

6.1.3.3. Korupce

Korupční jednání je vnímáno jako velký problém dnešní společnosti, což dokazuje i graf v 6.1.3.2.. „*Vyznačuje se tím, že probíhá obvykle mezi dvěma stranami a poškozuje zájmy strany třetí* [24].“ Požadavek na korupční jednání nebo nabídka korupce souvisí buď se zajištěním věci obecného zájmu nebo s podnikatelskou činností. Motivem tohoto jednání je snaha dosáhnout materiálního zisku nebo jiného zvýhodnění [24].

Korupce má 3 formy [24]:

- „*slíbení, nabídka nebo poskytnutí úplatku s cílem ovlivnit něčí jednání nebo rozhodnutí*
- *žádost o úplatek*
- *přijetí úplatku*“

Úplatek nemusí být pouze ve formě hotovosti, ale může jít i o sdělování citlivých a důležitých informací, poskytování darů, služeb nebo výhod pro „vyvolené“ jedince.

V účetní profesi je přijímání nebo poskytování takovýchto „pozorností“ zcela nepřipustné, protože by tím došlo k porušení základních principů. Etický kodex upozorňuje na přijímání darů a pohostinnosti od klientů [11]. Pokud je auditorovi nebo jeho blízkým nabídnut dar, popř. pohostinnost, musí si auditor být jist, že takováto „pozornost“ nepovede ke vzniku hrozeb. Přijaty mohou být pouze dary zanedbatelné a nevýznamné, které byly nabídnuty „*v rámci standartních vztahů bez zvláštního záměru ovlivnit rozhodování nebo získat informace* [11].“

O neúplatnosti mezi auditory je pevně přesvědčený i finanční auditor ze společnosti PwC [25].

Obrázek 5: Neúplatnost auditorů

Vypráví o sobě, že je detektiv, ale také řezník. Finanční auditor Adam Š. z PriceWaterhouseCoopers se živí tím, že pátrá a občas vyhazuje lidi z práce. A o svých kolezích mluví jako o neúplatných.

Čím to, že jste si tak jistý, že jsou vaši kolegové neúplatní?

Dal bych ruku do ohně za všechny své kolegy. Audit nikdy neprovádí jen jedna osoba. Vždy je na to tým lidí, a jak chcete uplatit z měsíčního platu například dvacet tisíc korun pět auditorů, kteří berou dvakrát tolik?

Nikdy vám nikdo nic nenabízel?

Uplácení je při téhle práci téměř vyloučená věc. My nikoho neinformujeme o průběhu auditu, přijdeme až s jasnými výsledky, a to už je na nějaké uplácení pozdě, protože o tom člověku už ví jeho nadřízený. Samozřejmě by to v takovém případě pak končilo trestním stíháním.

Navíc nás ti zaměstnanci vůbec neznají a dá se říct, že se představujeme jen těm, kteří už to mají spočítané.

Ani v tu chvíli nedojde na dohady o nějaké „domluvě“?

My jsme v té firmě především od toho, abychom přesně takové praktiky rozpoznali a vymýtili je. Když je úplatný auditor, tak je to konec světa.

Zdroj: PODROUŽEK, Jan. *Postaral jsem se, aby ředitel vyhodil svého synovce, říká auditor. GENERACE 20.*

V ČR působí řada institucí, které se snaží mapovat korupci a především ji omezovat. Mezi tyto organizace patří např. *Transparency International - Česká republika*, občanské sdružení *Oživení*, které provozuje *Protikorupční linku 199* nebo projekt *Respekt institutu: Zaostřeno na korupci*.

6.1.3.4. Střet zájmů

V běžném životě nastává řada situací, ve kterých je nutné rozhodnout se pro jednu z více existujících možností. Vítězí většinou ta varianta, která přináší největší prospěch. V těchto situacích dochází ke střetávání zájmů, které mohou být podobné

nebo totožné, nebo naopak protichůdné či zcela vylučující se [26]. Stejně je tomu tak i při výkonu účetní a auditorské profese nebo daňového poradenství.

Jako konflikt zájmů jsou proto označovány situace, ve kterých dochází ke střetávání profesního a soukromého zájmu. Základním předpokladem v účetní, auditorské a daňově-poradenské činnosti je upřednostňování veřejného zájmu před zájmem soukromým. Střet zájmů může ohrozit důvěru v nestrannost při výkonu profese nebo dokonce může dojít ke zneužití postavení, a tím i dosažení neoprávněného prospěchu pro sebe nebo jinou osobu [27].

Pouhým dodržováním zásad nelze zabránit střetu zájmů, proto v praxi jsou zaváděny i další zabezpečovací prvky, které napomáhají těmto situacím předcházet. Za nejučinnější jsou obecně považována majetková přiznání, dále kodexy, vyloučení z rozhodovacích procesů a možnost ohlásit spáchání přestupku [27]. Dalším prvkem, který předchází střetu zájmů, je zákaz vykonávání neslučitelných činností. Jedná se o činnosti, při jejichž vykonávání hrozí vysoká pravděpodobnost střetu zájmů. Proto tyto činnosti zákon [11] a etický kodex [7] omezuje nebo zcela zakazuje.

Např. auditor nesmí vykonávat další výdělečnou činnost, která má znaky podnikání, není-li jinak stanoveno zákonem. Překážkou auditorské profese není např. vědecká, pedagogická, publicistická činnost, vedení účetnictví, daňového poradenství nebo činnost znalce [11].

Střety zájmů vznikají různými způsoby a mohou mít podobu zcela nevýznamného rozhodnutí nebo se mohou pohybovat v rovině podvodů a podobného nezákonného jednání. Účetní, auditor a daňový poradce musí mít neustále na vědomí, jaké faktory mohou zapříčinit střet zájmů, protože nelze sestavit vyčerpávající seznam potencionálních případů, a musí být schopni na ně reagovat [7].

V auditorské praxi existuje řada situací, kterých je nutno se vyvarovat nebo dbát zvýšené opatrnosti, aby nedošlo ke střetu zájmů. Etický kodex [12] je rozděluje do několika kategorií. Jedná se především o:

- hrozbu vlastní zainteresovanosti, např.:
 - je-li auditorská společnost nadměrně závislá na příjmech od jednoho klienta a má strach z jeho ztráty,

- člen týmu, který provádí audit, blízcě spolupracuje s klientem , u kterého je audit prováděn,
- prověrky po sobě samém, např.:
 - člen týmu, který prováděl audit, je, nebo v nedávné době působil na vedoucí funkci klienta,
 - společnost měla podíl na přípravě dat, které jsou předmětem ověřování,
 - protekční vztah, např.:
 - auditor obhajuje klienta v soudní sporu nebo ve sporu s třetí stranou,
 - spřízněnost, např.:
 - člen týmu, který provádí ověřování, má blízkého rodinného příslušníka na vedoucí pozici ve společnosti, která je ověřována,
 - nebo tento blízký člen působí na pozici, ze které může značně ovlivňovat předmět zakázky,
 - vydíratelnost, např.:
 - společnost je ohrožena ztrátou klientské zakázky,
 - firma musí neúměrně zredukovat rozsah prací, aby snížila výši honoráře [12].

V médiích se v září roku 2011 objevila zpráva o odchodu generálního ředitele společnosti ČEZ Martina Romana, která vyvolala celou řadu spekulací. Existují pochybnosti, zda-li Roman nebyl při výkonu své funkce ve střetu zájmů nebo zda-li nedošlo z jeho strany ke zneužití postavení šéfa ČEZu ve vlastní prospěch. Na základě těchto nejasností byl ze strany státu vydán pokyn, aby ČEZ provedl interní audit, který měl do celé situace vnést světlo. Celá kontrola však postrádala jednu základní vlastnost. Nezávislost. Podrobnosti uvádí následující článek [28].

Obrázek 6: Nedostatky interního auditu ČEZU

INTERNÍ AUDIT ČEZ: POHÁDKA O NEZÁVISLÉ KONTROLE ČEZU ČEZEM

11. 1. 2012

Firma ČEZ dnes zveřejnila výsledky vnitřního auditu (tedy auditu provedeného samotnou firmou ČEZ) k otázce, zda bylo možné ze strany členů představenstva ovlivnit výběrová řízení ve prospěch Škody Power, s.r.o. nebo jejího právního předchůdce Škody Energo, s.r.o.

Výsledkem práce auditorů ČEZu je - nepřekvapivě - zjištění, že vše je v nejlepším pořádku.

Právníci EPS a 11 dalších českých protikorupčních organizací, které podpořily Pankráčskou výzvu, požadovali, aby vlastník firmy ČEZ (tedy stát, potažmo ministerstvo financí) zadal nezávislé vyšetřování zakázek pro Škodu Power renomovanou zahraniční auditorskou společností, která nemá a neměla významné obchodní aktivity v ČR.

Důvod tohoto požadavku je evidentní. Pokud Martin Roman byl ve střetu zájmů, anebo měl jiný důvod pro to, aby zneužil své postavení šéfa ČEZ ve svůj prospěch, patrně by to nedělal sám. Je bláhové představit si Martina Romana, jak se plíží setmělými kancelářemi sídla ČEZu a pokoutně přepisuje zadávací dokumentaci pro nějaký tendr.

Všichni víme, že se v této kauze nehraje jen o špatné obchodní vedení firmy a o „cinkuté“ tendry. **Ve hře je velká politická odpovědnost těch, kdo na ČEZ měli dohlížet v roli zákonodárců, členů dozorčí rady firmy ČEZ a v roli těch, kdo vykonávají za stát vlastnická práva** (což je ministerstvo financí, ale u takto významné firmy fakticky celá vláda).

Pokud je ovšem cílem celou věc zamést pod koberec, není nic jednoduššího, než zadat vnitřní audit těm, kteří byli celou dobu součástí týmu Martina Romana a buď aktivně, nebo pasivně se na problematických rozhodnutích nebo postupech podíleli.

A to v situaci, kdy je stávajícím šéfem firmy Daniel Beneš, dlouholetý výkonný ředitel v Romanově vedení a také Romanův spolužák a soused. „Martin běží vpředu a někdo musí běžet za ním a celé to kultivovat,“ řekl před časem o svém vztahu k Martinu Romanovi.

A především - šéfem dozorčí rady zůstává samotný vyšetřovaný - Martin Roman.

Audit má navíc několik nedostatků, na které upozorňuje nevládní, nezisková a nepolitická organizace právníků, EPS (Ekologický právní servis) [28].

- **Výsledek auditu je nepřezkoumatelný!**
Audit není zveřejněn, k dispozici je pouze několik stran z powerpointové prezentace.
- **Takto zaměřený audit nejde k podstatě věci.**
Pokud je Roman ve střetu zájmů a pokud využil své postavení, aby nahrával Škodě, jistě to nedělal tak že by ovlivňoval jednotlivá výběrová řízení.
- **Audit se nezabýval mezinárodním srovnáním cen projektů.**
Například v případě renovace elektrárny Prunéřov je ale právě toto srovnání klíčem k celé kauze. EPS tvrdí, že zvolená technologie vede k prodražení projektu až o 10 miliard korun (počítáme-li celý cyklus životnosti projektu).
- **To že v několika případech jiné firmy neposlaly nabídku, může znamenat také to, že zadání bylo víceméně předem nastavené tak, aby výraznější šance měla Škoda.**
Mohl by to například potvrzovat i případ Tušimic 2, kde konkurenční soutěžitel (Siemens) nabídl jiné technické řešení a tím byl diskvalifikován.
- **Nezávislého hlasu konkurentů Škodovky se pochopitelně nedočkáme.**
Pokud by tyto dodavatele, konkurenty Škodovky, oslovil nezávislý auditor a pokud by tyto firmy měly pocit, že se v ČR rozbíhá seriózní vyšetřování, možná by se vyjádřily k tomu, jestli tendry pro ČEZ byly nebo nebyly standardní.
- **Appian nepředstavuje pouze Škoda Power, ale jde o holding více firem.**
Audit se nezaměřuje na další firmy ovládané Appianem – jsou to minimálně firmy Skoda investment a.s., Škoda finance s.r.o., Skoda trading s.r.o. (Skupina Appian v období let 2003–2009 fakticky ovládá Škodu Power s.r.o. Nejdřív přes "Divide et impera a.s." (2003–2004 byl Martin Roman předseda jejího představenstva); potom Appian až do 12/2009 ovládal Škodu Power s.r.o. skrze Škoda investment a.s. – tato firma prodala Škodu Power do Indie, Škoda Investment (nicméně dál podniká a vlastní ji stále Appian. V 2003–2009 Appian ovládá i Škoda finance s.r.o., od r. 2007 Appian vlastní Škoda trading s.r.o.)
- **Není proveden research kontraktů zahraničních dcer ČEZU s Appianem a obchodními partnery Appianu.**
- **Není proveden výzkum ani úvaha na téma anonymních obchodních partnerů ČEZU.**
Pokud můžeme platit za lístek do metra anonymní firmě na Kokosových ostrovech, není důvod si myslet, že by něco podobného nebylo možné i v případě ČEZU.

Zdroj: EPS. Interní audit ČEZ: Pohádka o nezávislé kontrole ČEZU ČEZEM.EPS. Dostupné z: < <http://i-eps.cz/cz2322493ak/aktuality/>>

Konflikt zájmů hrozí všem funkcionářům, kteří vykonávají veřejnou správu veřejných věcí ve veřejném zájmu, proto musí existovat právní úprava, která umožňuje kontrolu činností veřejných funkcionářů. Tuto kontrolu umožňuje především zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů. Ten stanoví především práva a povinnosti veřejných funkcionářů [26]. V budoucnu se však předpokládá jeho zpřísnění.

6.1.3.5. Úvěrové podvody

Finanční trh je v současné době zcela přesycen nabídkou rychlých a výhodných úvěrů. Peníze, popř. službu nebo jiné zboží, lze získat velice jednoduše. Většinou je vyžadováno předložení průkazu totožnosti a doložení výše příjmů a na základě toho je uzavřena smlouva. Možná právě pro jednoduchost získání úvěru, tato oblast svádí k častému páchání trestné činnosti.

Úvěrový podvod je trestný čin, kterého se dopustí každý, kdo při sjednání smlouvy poskytne nepravdivé či zkreslené informace nebo některé významné informace zamlčí. K takovému trestnému jednání dochází jak ze strany věřitelů, tak ze strany dlužníků. V minulosti zájemci o úvěr nejčastěji falšovali potvrzení o příjmech. Dnes však využívají sofistikovanější metody, jako např. nastrčení prostředníka, lidově tzv. „bílého koně“ [29].

Toto jednání by mohlo být zneužito i v účetní profesi. Jedná se o osoby vzdělané, které mají přístup k citlivým informacím v řadě firem, popř. informacím o jednotlivcích, a navíc jsou jim v mnoha případech do rukou svěřeny nemalé kompetence. Pokud by se člověk na takové pracovní pozici dostal do tíživé finanční situace, mohl by ji řešit i tímto způsobem. Toto jednání odporuje etickému chování a porušuje několik základních požadavků, které je nutno dodržovat. Především je v rozporu s požadavkem integrity, objektivity, důvěrného charakteru informací a profesionalitou jednání [7], [12].

6.1.3.6. Pojistné podvody

Pojistný podvod je jeden ze způsobů, jak si lze vylepšit vlastní finanční situaci. I přesto, že se jedná o trestný čin, podvodníků v této oblasti stále přibývá. Protiprávní jednání spočívá v zamlčení nebo zkreslení poskytovaných informací při uzavření smlouvy nebo uplatnění nároku z takové smlouvy.

Nárůst pojistných podvodů hlásí i Jihočeský kraj. V roce 2011 bylo podle České pojišťovny zaznamenáno o 10,5 % více podvodů než v roce 2010 [31].

Podle serveru *Peníze.cz* „se snaží podvádět nejen soukromé osoby, ale i podnikatelé a především organizované skupiny, které pojistný podvod dokonce živí [30].“ Mezi nejčastější případy patří živelné katastrofy (především požáry), netypická zranění nebo auta, která se nikdy neztratila [31].

Obrázek 7: Nejčastější pojistné podvody

Jen pojišťovna Kooperativa zaregistrovala asi patnáctistovku požárů, přičemž minimálně celou jednu třetinu způsobili žháři. „Razantně narostly takovéto škody zejména u podnikatelů, a to o více než 60 procent,“ říká mluvčí pojišťovny

Kooperativa Milan Káňa a dodává, že se jednalo především o takzvané „totální“ škody, kdy provozovna shořela na prach. Často se tímto způsobem podnikatelé snažili řešit finanční krizi své firmy.

Zdroj: TŮMOVÁ, Věra. *Oblíbené pojistné podvody*. PROFIT.CZ.

Pokud se podnikatel rozhodne řešit tíživou situaci podniku tímto způsobem, lze důvodně předpokládat, že se na podvodu nebude podílet sám. V případě škody na majetku podniku, musí být újma zachycena v účetnictví a podle výše škody je buď majetek opraven nebo je vyřazen z příslušné evidence. Následně je škoda předložena pojišťovně k likvidaci. Tyto činnosti jsou v popisu práce účetních, pokud si podnikatel nevede všechnu evidenci sám. Účetní se proto snadno může stát spolupachatelem a to vědomě či zcela nevědomě.

V takové situaci účetní musí být obezřetný a sledovat případné indikátory, které naznačují, že se jedná o podvod. Může to být např. hlášení několika pojistných událostí během krátké doby, absence pojistné historie, přerušení pojištění nebo časté změny pojistitelů. Pokud účetní dospěje k podezření z páchaní pojistných podvodů, musí převážít profesní etika nad loajalitou k zaměstnavateli [7], [31].

Možnost, jak řešit takovou situaci uvádí etický kodex. Umožňuje účetním obrátit se na přímého nadřízeného, popř. na vyšší stupeň řízení. Podrobnější postup udává Etický kodex profesních účetních [7].

6.1.3.7. Padělání šeků

Jednou z oblastí hospodářské kriminality je i padělání bezhotovostních platebních prostředků, neboli šeků. Tato trestná činnost spočívá v neoprávněném vyhotovování napodobenin cenných papírů. Cílem je, aby banka šek proplatila a neoprávněný výstavce se obohatil.

Vzhledem k tomu, že na území České republiky není používání šeků tolik rozšířeno, je falšování šeků spíše výjimečným případem. V poslední době však Česká

televize informovala o množících se zahraničních šecích, které do problému dostaly několik desítek občanů [32].

Tato činnost je naprosto neslučitelná s etikou profesních účetních, auditorů a daňových poradců. Nejen proto, že se jedná o trestný čin, ale porušuje např. i princip objektivity nebo profesionálního jednání [7], [12].

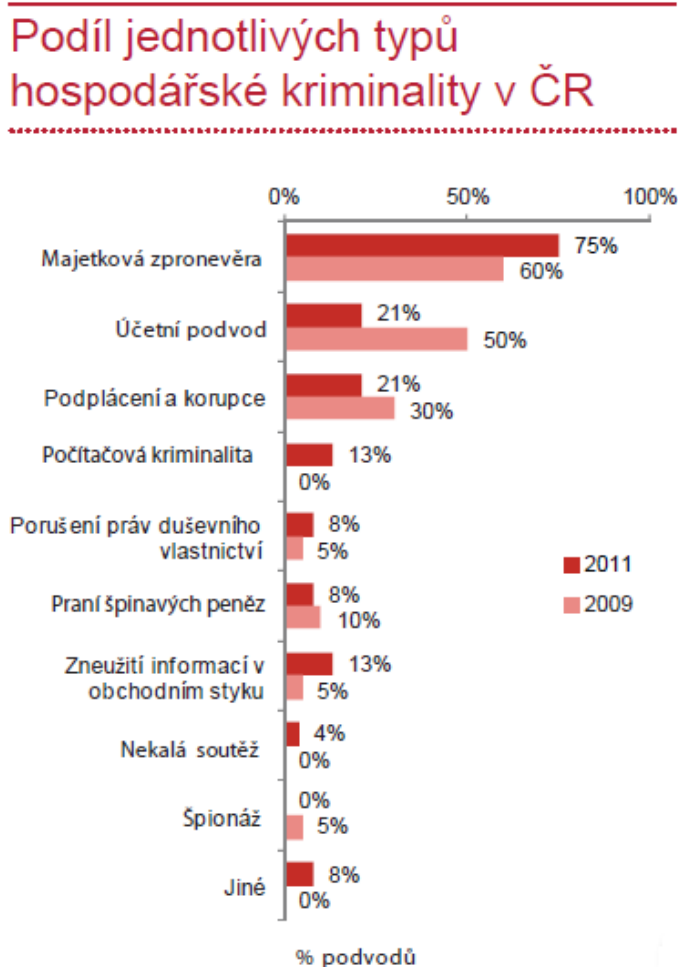
6.1.4. Stav hospodářské kriminality podle *PricewaterhouseCoopers*

Společnost *PwC*, poskytovatel auditorských, daňových a poradenských služeb, provádí každé dva roky studii týkající se hospodářské kriminality. Poslední výsledky *Celosvětového průzkumu hospodářské kriminality* byly zveřejněny v prosinci 2011 a nejsou zcela uspokojivé. Oproti minulému průzkumu došlo k nárůstu podvodů o 5 % [33].

Únik citlivých informací nebo dat, krádež majetku a počítačové viry, to jsou jen některé formy hospodářské kriminality. Tyto činnosti odporují nejen účetní etice, ale odporují etice jako takové. Navíc představují závažný problém pro celou společnost. To dokládá fakt, že obětí hospodářské kriminality se za uplynulý rok 2011 stalo 29 % firem v České republice. U 38 % z nich náklady spojené s podvodem přesáhly 100 tisíc USD a 67 % postižených firem uvedlo následné zhoršení morálky zaměstnanců [33].

Nejčastějším případem odhalené hospodářské kriminality je majetková zpronevěra. Odborníci z *PwC* říkají, že „*tento výsledek není překvapením vzhledem k tomu, že zpronevěra je zpravidla lépe odhalitelná než jiné typy podvodů*“ [33].“ Podíl jednotlivých typů hospodářské kriminality ukazuje následující graf [33].

Obrázek 8: Podíl jednotlivých typů hospodářské kriminality v ČR

Zdroj: PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality - Česká republika. PwC.

Za majetkovou zpronevěrou následují účetní podvody, podplácení a korupce. Studie vykazuje pokles těchto činností oproti roku 2009, ale praxe tomu neodpovídá. Ani pohled expertů z PwC není tak optimistický. „Naše zkušenosti ukazují, že výskyt uplácení a korupce je pravděpodobně mnohem vyšší, neboť tyto podvody je velmi složité identifikovat a často zůstávají neodhaleny. Důvodem poklesu podílu účetních podvodů může být např. zavedení přísnějších kontrol, které odrazují případné pachatele nebo pokles tlaku na vedení společnosti, aby manipulovalo finanční výsledky jak před dvěma

lety, kdy řada společností bojovala o přežití [33].“ 38 % podvodů bylo odhaleno pomocí systémů řízení rizik nebo pomocí interních auditů.

6.2. Vyhodnocení a doporučení.

6.2.1. Význam účetní etiky

Účetní etika hraje v dnešní společnosti nesporně důležitou roli. Na první pohled by se mohlo zdát, že účetní etika se týká jen těch, kteří pracují v tomto oboru. Opak je ale pravdou. Týká se nejen účetních, auditorů a daňových poradců, ale úzce souvisí i s podnikáním a s budováním podnikové kultury. V nejširším slova smyslu dopadá účetní etika na celou společnost stejně tak jako např. etika enviromentální.

V minulosti etice v tomto oboru nebyl přikládán velký význam. Pozornost se soustředila především na správnost a úplnost finančních výkazů a poctivé a věrné zobrazení hospodářské situace. Zásadní převrat nastal po zveřejnění účetních skandálů několika amerických gigantů. Po těchto skandálech došlo k rozvinutí a zpřísnění etických norem. Pozornost se začala věnovat jednání profesních účetních ve veřejném zájmu a závaznosti etických kodexů.

Podle *Jiřího Mosera* situace v českém prostředí není příliš pozitivní, avšak řídící partner společnosti *PwC* do budoucna předpovídá zlepšení. „*Už jen to, že se o tom hovoří a firmy jsou ochotné se podle těchto pravidel chovat, je známkou pozitivního posunu,*“ říká *Moser* [18]. Řeč je sice o etice v podnikání, ta je ovšem úzce spojena s etikou v účetnictví.

V současné době přibývá firem, které své podnikání zakládají na transparentnosti a etickém jednání. Takové podniky se snaží o průhlednost svého podnikání. Lze předpokládat, že firma s firemní kulturou založenou na transparentním a etickém jednání nebude podvádět, bude se snažit o slušné jednání s obchodními partnery a nebude šidit zákazníky. Podnikatelé si začínají uvědomovat, že neetické chování, podvádění státu (především v podobě daňových úniků) a podvádění obchodních partnerů se jim nevyplácí. Tuto myšlenku potvrzuje i ekonom T. Ježek,

který říká, že „*krátkodobě se vyplatí švindlovat, zkreslovat, přihrávat, z dlouhodobého hlediska by se to ale vyplácet nemělo a nevyplácí* [18].“

Pokud se firmy budou snažit podnikat eticky, zcela určitě to ovlivní i účetní etiku. Ve firmě, kde bude firemní kultura založena na průhlednosti, slušném a rovném jednání s obchodními partnery, zákazníky i zaměstnanci, je menší předpoklad páčání účetních podvodů, zpronevěr, apod.. Ze strany těchto firem klesá tlak i na ovlivňování auditorů a následné ovlivnění jejich výroku.

6.2.2. Doporučení

Etika není matematika, takže nelze jednoznačně určit jediný správný vzorec chování. Proto mohou existovat rozdíly v jejím chápání. Jednoznačně lze však určit, jak by se profesní účetní chovat neměl a kterých aktivit by se měl vyvarovat.

Profesní účetní by především měli dodržovat etický kodex vydaný příslušnou komorou. Ten jim poskytne koncepční rámec chování v různých situacích, do kterých se při výkonu své profese mohou dostat a udává i výčet situací neboli hrozeb, ve kterých je nutné dbát zvýšené pozornosti, aby nedošlo k porušení základních principů. Obsahuje i návod jak postupovat v případě, že profesní účetní vezme podezření na nezákonné jednání nebo takové jednání odhalí. Při striktním dodržování kodexu by nemělo dojít k porušení základních principů, veřejného zájmu a tím i neetickému chování.

Praxe však dokazuje, že ne každý profesní účetní etický kodex dodržuje, i přestože se k tomu zavázal. Z pohledu firmy jednou z možností, jak by mohla odhalit neetické jednání je forenzní audit. Jedná se o audit, který je zaměřený na odhalení účetních podvodů, zpronevěr a podobného protiprávního jednání. Forezním auditem se zabývá např. i společnost *Surveilligence*. Tato společnost se soustředí výhradně na vyšetřování a prevenci podvodů. Výsledkem její práce je písemná forenzní zpráva, ve které navrhne doporučení a odstranění zjištěných slabých míst kontrolního systému dané společnosti [20].

Forenzní audit odhaluje podvodné jednání, řada průzkumů však dokazuje [33], že mnohem efektivnější než odhalení podvodu a machinací forenzním auditem je zavedení preventivních opatření tak, aby k podvodům nedocházelo. Náklady na preventivní programy jsou zajisté menší než náklady na následky podvodů. Mezi takové programy patří např. program - *Poznej lépe své zaměstnance a obchodní partnery* [34]. Preventivními opatřeními se zabývá i certifikační společnost Det Norske Veritas, která kontroluje postupy, minimalizuje rizika a poukazuje na slabá či silná místa ve firmách. Tímto ukazují firmám možnosti, jak eliminovat případné nekontrolovatelné úniky peněz [34].

Jedním z faktorů, který do značné míry může ovlivnit účetní etiku, je i firemní kultura. Firma, která bude usilovat o dobrou pověst, si bude pečlivě vybírat své zaměstnance, bude se snažit o transparentnost a etické jednání. V takové firmě je menší předpoklad páčání činností, které odporují etickému chování. Podvody totiž negativně ovlivňují morálku celé firmy, což potvrzuje i průzkum společnosti PwC [33].

Problém s etickým jednáním nejen profesních účetních může vznikat při přeměně malých firem na velké. V menších podnicích má vlastník popř. manažer kontrolu nad vším, co se v podniku děje. To však neplatí ve větších firmách, proto je potřeba zavést při takovéto přeměně příslušná kontrolní opatření, která by zabránila neetickému nebo dokonce kriminálnímu chování. Kontrolní opatření by v průběhu času měla být přizpůsobována růstu firmy a měla by využívat nejnovější poznatky a trendy v zabezpečovacích a kontrolních systémech.

7. Závěr

Ve své práci jsem se soustředila především na posouzení základních principů kladených na jednotlivé účetní profese a posouzení významu účetní etiky v účetních profesích. Na základě posouzení základních principů jsem se v praktické části věnovala aktivitám, které odporují etickému jednání profesních účetních. Celá práce je vztažena k legislativní úpravě v podmínkách ČR.

Certifikovaní účetní, auditoři i daňoví poradci mají svůj vlastní etický kodex, který upravuje obecná i konkrétní pravidla pro výkon profese na základě určitých hodnot a principů. Obecně lze říci, že mezi základní principy patří bezúhonnost, objektivita, odborná způsobilost a řádná péče, respektování důvěrného charakteru informací, požadavek na profesionální jednání a dodržování určitých technických standardů. Cílem poskytování odborných služeb v účetnictví je pracovat s co největší profesionalitou a výkonností a současně jednat ve veřejném zájmu.

Zároveň jsem charakterizovala rizika, která v účetní profesi ohrožují nezávislost. Mezi tyto hrozby patří především hrozba vlastní zainteresanosti, prověrky po sobě samém, protekčního vztahu, spřízněnosti a vydíratelnosti. Ke snížení nebo eliminaci hrozeb slouží tzv. zabezpečovací prvky, které lze rozdělit do dvou skupin. Buď se jedná o zabezpečovací prvky vytvořené profesními či regulatorními orgány nebo legislativou, nebo o zabezpečovací prvky v pracovním prostředí.

V praktické části jsem nejprve charakterizovala pomocí internetového článku důvody, které vedou k etickému chování nejen v podnikání. Následně jsem naznačila vývoj významu účetní etiky, který se podle odborníků v České republice zlepšuje. Zásadní vliv na vnímání účetní etiky měl krach amerického Enronu a následně i dalších firem. Poté jsem začala analyzovat jednotlivé činnosti, které odporují etickému chování v účetní profesi. Nebylo možné charakterizovat všechny aktivity neslučující se s účetní etikou pro jejich značné množství, proto jsem se věnovala aktivitám, které ohrožují účetní etiku nejčastěji. Mezi nejčastější „prohřešky“ patří majetková zpronevěra, která je relativně snadno odhalitelná, falšování výkazů a korupce. Skutečnost, že tyto činnosti jsou závažným problémem nejen v účetní profesi, ale v celé podnikatelské sféře,

dokládám výsledky průzkumu společnosti *PwC*, která v prosinci roku 2011 zveřejnila *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality pro Českou republiku*.

Účetní etika hraje v dnešní společnosti nesporně důležitou roli. Netýká se jen profesních účetních, ale souvisí i s podnikáním, budováním podnikové kultury a v nejširším slova smyslu dopadá na celou společnost. Aby nedocházelo k porušování účetní etiky, profesní účetní by především měli dodržovat etický kodex. Dalšími faktory, které ovlivňují profesní etiku je podniková kultura a dostatečné zabezpečovací prvky zavedené ve firmě. Jednou z možností, jak neetické jednání odhalit nebo mu předejít je forenzní audit. Mnohem efektivnější je ovšem zavedení preventivních opatření.

Dle mého názoru etické chování a myšlení lze do jisté míry ovlivnit vzděláním a příslušnými opatřeními a normami, ale závisí především na osobnosti. Proto si myslím, že nelze jednoznačně říct, že vzdělaní lidé se budou chovat eticky.

8. Summary

The main objective of my thesis was to refer to fundamental principles on accounting profession and assessment of accounting ethics in individual accounting professions. Generally speaking, the basic principles are integrity, objectivity, qualification and proper care, respect confidentiality, requirement of professional conduct and compliance with certain technical standards. Professional accountants must always act in the public interest. There are several types of risk that threaten the independence of particular. For example, it is self-interest risk, affinity risk or self-review risk.

In the second part of my thesis (in practical part) I named concrete activities that are contrary to accounting ethics. For example, it is embezzlement, falsifying statements or corruption. The fact, that these activities are a serious problem for all society, I support of professional articles.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo poukázat na obecné principy v účetní profesi a posouzení účetní etiky v jednotlivých účetních profesích. Obecně lze říci, že mezi základní principy patří bezúhonnost, objektivita, odborná způsobilost a řádná péče, respektování důvěrného charakteru informací, požadavek na profesionální jednání a dodržování určitých technických standardů. Profesní účetní musí vždy jednat ve veřejném zájmu. Existuje několik typů rizik, které ohrožují především nezávislost. Jsou to například riziko vlastní zainteresovanosti, riziko spřízněnosti nebo riziko prověrky po sobě samém.

V druhé části mé práce (v praktické části) uvádím konkrétní činnosti, které odporují účetní etice. Je to například zpronevěra, falšování výkazů nebo korupce. Skutečnost, že tyto činnosti jsou závažným problémem společnosti, dokládám odbornými články.

Key words:

Accounting ethics - účetní etika

Fundamental principles - základní principy

Profesional accountants - profesní účetní

Threaten the independence - ohrožení nezávislosti

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha:TRITON, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6.
- [2] LUKNIČ, A. S.. *Štvrtý rozmer podnikania: etika*. Bratislava: Slovak Academic Press, 1994. 342 s. ISBN 80-85665-30-1.
- [3] VANĚK, Jiří. *Principy obecné, ekonomické a informační etiky*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2005. 168 s. ISBN 80-86 861-54-6.
- [4] MÜLLEROVÁ, Libuše. *Auditing pro manažery: proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. Praha: ASPI, 2007. 134 s. ISBN 978-80-7357-308-9.
- [5] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění pozdějších předpisů
- [6] INSTITUT CERTIFIKACE ÚČETNÍCH. *Certifikace účetní profese v ČR* [online]. © 2011 [cit. 11.listopadu 2011]. Dostupné z: <<http://www.icu-praha.cz/certifikace/certifikace-uceni-profese-v-cr>>.
- [7] MEZINÁRODNÍ VÝBOR IFAC. *Etický kodex profesních účetních*. © 2004. Dostupné z: <http://www.komora-ucetnich.cz/files/useruploads/attachments/Navigation/92/eticky_kodex.pdf>
- [8] FIŠEROVÁ, E., R. CHALUPA, J. KADLEC, J. PILÁTOVÁ, D. PROCHÁZKOVÁ, R. SEDLÁK, J. SKÁLOVÁ, R. TKÁČ a P. VLACH. *Abeceda účetnictví pro podnikatele*. 8. vydání. Jihlava: ANAG, 2010. 438 s. ISBN 978-80-7263-598-6.
- [9] BEZKORUPCE. *Etické kodexy* [online]. © [2011] [cit. 2011-11-02]. Dostupné z: <<http://www.bezkorupce.cz/nase-temata/stret-zajmu/eticke-kodexy/>>
- [10] UNZEITIG, Martin. Komora certifikovaných účetních České republiky: *Etika v účetní praxi* [online]. © 2010 [cit. 2011-11-13]. Dostupné z: <<http://www.kcu-cr.cz/ingex.php?art=1082>>

- [11] Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech)
- [12] MEZINÁRODNÍ VÝBOR IFAC. *Etický kodex pro auditory a účetní znalce*. © 2011. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/Data/files/Metodika/Auditing/Sn%C4%9Bm%202010/02_-_eticky_kodex_2010___A4%20%282%29.pdf>
- [13] KOMORA DAŇOVÝCH PORADCŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Etický kodex KDP ČR* [online]. © 2011 [cit. 2011-12-20]. Dostupné z: <<http://www.kdpcr.cz/default.asp?nDepartmentID=117&nLanguageID=1>>
- [14] RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2010. 992 s. ISBN 978-80-7263-580-1.
- [15] KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 19. aktualizované vydání. Praha: Polygon, 2009. 440 s. ISBN 978-80-7273-156-5.
- [16] PETRLÍKOVÁ, Blažena. *Zákon o účetnictví a předpisy související*. Praha: ASPI Publishing, 2002. 239 s. ISBN 80-866395-34-0.
- [17] POMOC PODNIKATELI. *Etika v podnikání* [online]. © 2012 [cit. 2011-02-5]. Dostupné z: <<http://www.pomocpodnikateli.cz/etika-v-podnikani>>
- [18] IHNED.CZ. *Nejzajímavější výroky z diskuse: Nová generace etiku v podnikání vyžaduje* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-54433550-sestih-diskuze-nova-generace-etiku-v-podnikani-vyzaduje>>
- [19] PRAŽÁK, M., P. NOVÁKOVÁ, H. LEŠENAROVÁ, MF DNES. *iDnes.cz: Pád Enronu málem zasáhl i ČEZ* [online]. © 2002 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://ekonomika.idnes.cz/pad-enronu-malem-zasahl-i-cez-dgv-ekoakcie.aspx?c=A020313_224544_ekoakcie_was>
- [20] SURVEILLIGENCE. *Falšování finančních výkazů* [online]. © 2011 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <<http://www.surveilligence.com/cz/sluzby/odhalovani-podvodu/falsovani-financnich-vykazu.html>>
- [21] KLESLA, Jan. *HN.IHNEC.CZ: Firmy přitvrdily vůči zaměstnancům - zlodějům* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <<http://hn.ihned.cz/c1-54464330-firmy-pritvrdily-vuci-zamestnancum-zlodejum>>

- [22] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů
- [23] MALÝ, Ondřej. IHNEDE.CZ: *Skrytý problém: Naskenované faktury z mailu nemusí finanční úřad uznat* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/c1-51545000-skryty-problem-naskenovane-faktury-z-mailu-nemusi-financni-urad-uznat>>
- [24] IPODNIKATEL.CZ. *Protikorupční manuál pro podnikatele* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <<http://www.ipodnikatel.cz/Rady-a-navody/protikorupcni-manual-pro-podnikatele.html>>
- [25] PODROUŽEK, Jan. Generace 20: *Postaral jsem se, aby ředitel vyhodil svého synovce, říká auditor* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <<http://www.generace20.cz/zpravodajstvi/ekonomika-zpravodajstvi/postaral-jsem-se-aby-reditel-vyhodil-sveho-synovce-rika-auditor>>
- [26] TRANSPARENCY INTERNATIONAL Česká republika. *Střet zájmů* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <<http://www.transparency.cz/stred-zajmu/>>
- [27] BEZKORUPCE. *Střet zájmů* [online]. © [2010] [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <<http://www.bezkorupce.cz/nase-temata/stret-zajmu/>>
- [28] EPS. *Interní audit ČEZ: Pohádka o nezávislé kontrole ČEZU ČEZEM* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://i-eps.cz/cz2322493ak/aktuality/>>
- [29] SALMON, Michal. Měšec.cz: *Podvodníkům se daří, bílí koně mají dobrou pastvu* [online]. © 2008 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mesec.cz/clanky/podvodnikum-se-dari-bili-kone-maji-dobrou-pastvu/>>
- [30] TŮMOVÁ, Věra. Peníze.cz: *Nejoblíbenější pojistné podvody* [online]. © 2008 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z: <<http://www.penize.cz/pojisteni/42888-nejoblibenejsi-pojistne-podvody>>
- [31] TŮMOVÁ, Věra. Profit.cz: *Oblíbené pojistné podvody* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <<http://profit.tyden.cz/clanek/oblibene-pojistne-podvody/>>

- [32] ČT24. *Podvodníci slibují v mailech miliony* [online]. © 2012 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/159095-podvodnici-slibuji-v-mailech-miliony/>>
- [33] PricewaterhouseCoopers. *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality - Česká republika* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/cz/en/hospodarska-kriminalita/assets/Crime_survey_CR_czech_ele.pdf>
- [34] BŘEŠŤAN, Robert. Jak se kopou tunely do firemních pokladen. *Ekonom*. 2012, č. 10, s. 41. ISSN 1210-0714.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Profesní rozložení uchazečů	18
Obrázek 2: Důvody, které vedou k etickému jednání.....	26
Obrázek 3: Efektivita etického jednání.....	27
Obrázek 4: Nejčastější typy podvodů	32
Obrázek 5: Neúplatnost auditorů	34
Obrázek 6: Nedostatky interního auditu ČEZU.....	37
Obrázek 7: Nejčastější pojistné podvody.....	40
Obrázek 8: Podíl jednotlivých typů hospodářské kriminality v ČR	42